

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Michaela Vyhlídalová

**Zhodnocení majetkových schopností a možností povinného při rozhodování
soudu o plnění vyživovací povinnosti**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zhodnocení majetkových schopností a možnosti povinného při rozhodování soudu o plnění vyživovací povinnosti“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 11. dubna 2018

.....
Michaela Vyhlídalová

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Renátě Šínové Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, velikou trpělivost a také za cenné rady a připomínky, bez kterých bych práci jen stěží napsala.

Obsah

Úvod.....	5
1. Vyživovací povinnost.....	8
1.1. Obecně ke kritériím na straně oprávněného.....	8
1.2. Kritéria na straně povinného.....	9
2. Zjištění příjmu povinného.....	11
2.1. Rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 1619/07.....	11
2.2. Příjem povinného z jiné než závislé činnosti.....	12
2.3. Potencialita příjmů.....	14
2.3.1. Povinný nemajetný.....	15
2.3.2. Vzdání se majetkového prospěchu.....	16
2.3.3. Zdravotní stav povinného.....	18
2.4. Sporné příjmy.....	19
2.5. Povinný ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody.....	21
2.6. Povinný nezaměstnaný.....	24
2.6.1. Využitelnost zpráv o stavu nabídky práce.....	26
3. Cestovní náhrady (tzv. diety).....	28
4. Majetkové poměry povinného.....	32
4.1. Zjišťování majetku povinného.....	32
5. Tvorba úspor (§ 917 NOZ).....	36
5.1. Nevýchovné výživné.....	36
Závěr.....	39
Seznam použitých zdrojů.....	43
Shrnutí.....	46
Abstract.....	47
Klíčová slova (key words).....	48

Úvod

Tato diplomová práce je zaměřena především na zhodnocování postupů soudů při analýze schopností, možností a majetkových poměrů povinného. Právě tato kritéria hrají významnou roli při stanovování konkrétní výše výživného. Vzhledem k tomu, že téměř 50 % manželství v České republice končí rozvodem¹, domnívám se, že problematika vyživovací povinnosti je a bude stále aktuální, a proto je vhodné zabývat se jednotlivými problematickými aspekty, které se v řízeních před soudy objevují. Práce je zaměřena na vyživovací povinnost povinných rodičů vůči nezletilým oprávněným, protože je dle mého názoru tato situace nejčastější. Kladu si za cíl zjistit, jak nejlépe v řízení o stanovení výše vyživovací povinnosti postupovat právě s ohledem na schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Co všechno při úvaze o výživném zhodnotit? Jsou doporučující tabulky ministerstva spravedlnosti pro určení výše výživného dostačující? Lze při stanovení výše výživného u podnikajícího povinného vycházet pouze z jeho daňových přiznání? Jak moc relevantní jsou příjmy družky povinného, se kterou žije ve společné domácnosti? Měl by soud brát zřetel na cestovní náhrady, které jsou povinnému rodiči při zahraničních výjezdech vypláceny? Jakou roli hraje při určení výše výživného institut tzv. tvorby úspor? Do jaké míry jsou při úvaze o potencionálním příjmu použitelné zprávy z úřadu práce o volných pracovních nabídkách? Mohou být nadstandartní příjmy povinného spíše přítěží než výhodou? Na tyto a další výzkumné otázky se pokusím v průběhu psaní této práce nalézt odpovědi.

Jak již bylo výše uvedeno, hlavním cílem mé diplomové práce je zodpovědět předem vytyčené výzkumné otázky, a to především s pomocí analýzy judikatury českých soudů jak už těch obecných, tak především judikatury Ústavního soudu. Největším inspiračním zdrojem pro mou práci bude bezpochyby sjednocující stanovisko vydané občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu mající název ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti. Toto stanovisko bylo vydáno dne 19. 10. 2016 pod spisovou značkou Cpjn 204/2012. Vzhledem k nemožnosti podání dovolání v rodinněprávních věcech se k těmto otázkám vyjadřuje Nejvyšší soud velmi sporadicky. Možná i právě proto Nejvyšší soud došel k názoru, že je potřeba se i z jeho strany k tomuto velmi výbušnému a neustále se omílanému tématu, jako je vyživovací povinnost k nezletilým dětem, vyjádřit.²

¹ *Rozvodem končí polovina manželství, nejčastěji po třech až pěti letech* [online]. zpravy.idnes.cz, 9. února 2015 [cit. 10. dubna 2018]. Dostupné na <https://zpravy.idnes.cz/rozvodovost-v-cesku-0lt-/domaci.aspx?c=A150209_184242_domaci_cen>.

² KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné – právo či povinnost?. *Rodinné listy*, 2017, roč. 6, č. 2-3, s. 2-4.

Pro přehlednost bude práce členěna do jednotlivých kapitol a ty pak na podkapitoly a části. Mojí snahou bude, aby se každá kapitola věnovala jednomu konkrétnímu problému a v souhrnu pak, aby kapitoly utvořily komplexní celek. V úvodu každé kapitoly se vždy budu snažit uvést konkrétní problematický aspekt a pomocí vytyčených otázek nastínit rámec, který bude dále rozebrán. Dále pomocí rozborů jednotlivých rozhodnutí se budu snažit analyzovat postupy soudů v samotné praxi a na závěr vždy zaujmu své vlastní stanovisko, ve kterém se budu snažit prezentovat své myšlenky, a především odpovědět na otázky, které budou v úvodu dané kapitoly položeny.

První kapitola se bude věnovat samotné vyživovací povinnosti. Bude rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první se velmi okrajově dotkne kritérií na straně oprávněného a druhá pak bude věnována pro tuto práci naprosto stěžejním kritériím na straně povinného. Druhá kapitola bude věnována zjišťování příjmů povinného. Tuto kapitolu rozdělím na několik dílčích podkapitol, které se budou věnovat konkrétním situacím, které v praxi bývají problematické. Například povinný jako osoba samostatně výdělečně činná, příjmy povinného ve vazbě či výkonu trestu, dlouhodobě nezaměstnaný povinný nebo posouzení příjmů družky povinného. Obsáhlejší podkapitola pak bude věnována posuzování potenciality příjmů povinného. Závěrem druhé kapitoly bych se také ráda věnovala sporným příjmům povinného, které v praxi také činí nemalé obtíže. Třetí kapitola se bude zabývat tzv. dietám coby podstatnou složkou příjmu povinného. Zde bych ráda objasnila, zdali mají být vůbec do výpočtu zahrnuty a pokud ano, tak v jakém rozsahu. Ve čtvrté kapitole budu analyzovat majetkové poměry povinného, a to především s ohledem na jeho movitý a nemovitý majetek. V páté kapitole rozeberu problematiku tvorby úspor. Dále bude následovat závěrečné zhodnocení práce, seznam zdrojů, které byly při tvorbě této práce použity, shrnutí a klíčová slova, jež budou uvedeny jak v českém, tak anglickém jazyce.

Jak už bylo výše nastíněno práce by měla být především analytická, a proto se budu snažit tento požadavek dodržet a práci psát především analyticky nikoliv popisně. Metodologicky se budu v práci snažit držet objektivně recentního výkladového cíle a samotná práce pak bude psána *de lege lata* nikoliv *de lege ferenda*. Při citacích se budu držet směrnici děkanky č. 2/2010, kterou se stanoví náležitosti kvalifikačních prací na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Závěrem bych ráda dodala, že i když bude tato práce psána dle aktuální právní úpravy (tedy dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, „NOZ“) budou použity judikáty mající právní základ v předchozí právní úpravě (tedy v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, „ZOR“).

S účinností NOZ se úprava vyživovací povinnosti nijak zásadně nezměnila, a proto bude stávající judikatura nadále použitelná.³

³ ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 01. 01. 2014. *Rekodifikace & praxe*, 2013, roč. 1, č. 7, s. 7-10.

1. Vyživovací povinnost

Na úvod své diplomové práce bych ráda citovala výrok Ústavního soudu: „*Je právem, nikoliv povinností rodiče, přivést na svět dítě. Pokud však tak učiní, musí si být vědom všech důsledků, tedy toho, že své nezletilé dítě musí vyživovat.*“⁴ Obecně lze předpokládat, že rodiče plní svou vyživovací povinnost dobrovolně. Jak již plyne z výše citovaného tvrzení Ústavního soudu, mělo by být samozřejmostí, že rodiče financují svým dětem potřeby každodenního života a dle svých finančních možností a schopností také aktivity, které přispívají k pozitivnímu rozvoji dítěte.⁵ Ne vždy je ze strany povinných subjektů adekvátně plněno, na což bylo ze strany zákonodárců myšleno. Problematiku vyživovací povinnosti najdeme upravenou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále už jen „NOZ“), konkrétně v ustanovení § 910 a násl. Pro téma mé diplomové práce je pak stěžejní ustanovení § 913 NOZ. Dle tohoto jsou pro určení rozsahu výživného rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, kterým se v následující podkapitole budu velmi stručně věnovat, a dále životní úroveň, schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. A právě možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům povinného bude věnována většinová část této práce.

1.1. Obecně ke kritériím na straně oprávněného

V souvislosti s kritérii na straně oprávněného je potřeba si uvědomit, že stav odkázanosti na výživu, kdy oprávněný není vůbec schopen se sám živit (viz ustanovení § 911 NOZ) a stav, kdy oprávněnému vznikají odůvodněné potřeby, není zcela shodný a tyto je potřeba od sebe odlišovat.⁶ Dle ustanovení § 915 odst. 1 NOZ má být *životní úroveň dítěte zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte*⁷. Zákon tedy pojem shodná životní úroveň staví na vyšší úroveň než odůvodněné potřeby oprávněného.⁸ Dle mého názoru toto může v praxi vyústit v řadu problémů, zejména v těch případech, kdy povinný dosahuje obrovských zisků, a tudíž jsou jeho finanční možnosti prakticky nedozírné.

Odůvodněné potřeby oprávněného lze dělit na hmotné a nehmotné. Mezi ty hmotné řadíme například oblečení, školní či sportovní pomůcky, hračky. Mezi nehmotné pak

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 06. 2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12

⁵ ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 01. 01. 2014. *Rekodifikace & praxe*, 2013, roč. 1, č. 7, s. 7-10.

⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1058.

⁷ Viz ustanovení § 915 odst. 1 NOZ

⁸ ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 01. 01. 2014. *Rekodifikace & praxe*, 2013, roč. 1, č. 7, s. 7-10.

vzdělání, kulturní a duševní rozvoj či rekreace.⁹ Potřeby oprávněného lze také dělit na obvyklé (běžné), které se průběžně vyskytují, a na nepravděpodobné, nahodilé. Při rozhodování soudu o vyživovací povinnosti je potřeba brát zřetel nejen na potřeby obvyklé, ale také na ty, které nejsou příliš časté (např. jazykový kurz v zahraničí), ale přispívají k rozvoji oprávněného.¹⁰ Dalšími kritérii, která ovlivňují rozhodovací činnost soudu při stanovení výše výživného, jsou například tvorba úspor (viz ustanovení § 917 NOZ), realita majetkových poměrů oprávněného, ale také dobré mravy, které sice přímo v druhé části NOZ zmíněny nejsou, ale je třeba brát je v potaz.¹¹ K uzavření problematiky odůvodněných potřeb na straně oprávněného si dovoluji citovat rozhodnutí, které zakotvuje zcela zásadní myšlenku. Vždy je potřeba daný případ posuzovat komplexně. *Odůvodněné potřeby, k nimž soud přihlíží při určení výživného na dítě, jsou různé podle okolností konkrétního případu. Jsou odvislé především od věku a zdravotního stavu dítěte, jeho fyzické a duševní vyspělosti, způsobu a obsahu jeho přípravy na budoucí povolání a celkového uplatnění ve společenském životě, výše event. vlastních příjmů apod. Odůvodněné potřeby jsou však odůvodňovány i schopnostmi a možnostmi rodičů. Jsou-li reálné schopnosti a možnosti rodičů velmi omezené, jsou odůvodněnými pouze běžné potřeby dítěte, které nepřesahují obvyklou základní míru „všech nezbytných potřeb nutných pro život kulturního člověka“. Jsou-li reálné možnosti a schopnosti rodičů velmi široké, jsou odůvodněnými též další potřeby dítěte, které nejsou nezbytné, ale prospěšné všestrannému vývoji dítěte.*¹²

1.2. Kritéria na straně povinného

Na straně druhé je nutné sledovat také kritéria, která jsou pro povinného rozhodující. Základním kritériem je shodná životní úroveň dítěte s životní úrovní rodičů. Sekundárně pak nastupují schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Vzhledem k tématu mé diplomové práce budou právě tato kritéria pro následující kapitoly stěžejní. Posuzování výše uvedených hledisek není věcí jednoduchou. Vzhledem k absenci možnosti dovolání v rodinně právních věcech, přijalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu sjednocující stanovisko ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti.¹³

⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1058.

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 28. 02. 1989, sp. zn. 5 Cz 42/88

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1059-1060.

¹² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 03. 12. 1965, sp. zn. 5 Cz 112/65

¹³ Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

Na základě bohaté literatury a ustálené soudní praxe chápeme možnosti jako subjektivní vlastnosti, tedy fyzické a psychické dispozice povinného, jeho zdravotní stav, dosažená úroveň vzdělání či jeho faktické zkušenosti. Naproti tomu možnosti jsou chápány jako kritérium objektivní. A zatímco své schopnosti může povinný uplatňovat či je rozvíjet, možnosti představují kategorii, která je na vůli povinného nezávislá a ten ji nemůže nijak ovlivnit. V rámci posuzování možností a schopností povinného rodiče bere soud do úvahy geo-grafické a socio-ekonomické souvislosti, ale také odlišnosti regionálních poměrů. Bere se v potaz zejména oblast, ve které povinný žije (s přihlédnutím k vysoké míře nezaměstnanosti nebo naopak město s vysokými průměrnými příjmy).¹⁴ Dalším důležitým aspektem jsou majetkové poměry povinného. Majetková situace povinného by měl být vždy posuzována komplexně.¹⁵ Je nutné přihlídnout nejen k faktickým příjmům povinného, ale také k jeho celkovému movitému a nemovitému majetku a dále také ke způsobu života povinného a k jeho životní úrovni.¹⁶ S citovaným nálezem Ústavního soudu se plně ztotožňuji a jsem téhož názoru. Není možné se při stanovení výše výživného omezit pouze na zjištění výše příjmů povinného a naprosto ignorovat ostatní skutečnosti. Ostatně zjišťováním majetkových poměrů povinného rodiče bude níže věnována celá kapitola, což pouze dokazuje, jak důležitým hlediskem pro řízení o výživném poměry povinného jsou. V následujících kapitolách se dále zaměřím na jednotlivé aspekty, které jsou v rámci zjišťování schopností, možností a majetkových poměrů povinného problematické, na konkrétních rozhodnutích rozeberu dosavadní postupy soudů a v závěru se vždy pokusím zaujmout k danému tématu své vlastní stanovisko.

¹⁴ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník – Komentář – Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 568.

¹⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1060.

¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 06. 2016, sp. zn. II.ÚS 756/16

2. Zjištění příjmu povinného

Ačkoli, jak bylo již výše uvedeno, se pro účely výše výživného posuzuje nebo má posuzovat majetková situace povinného komplexně, dochází velmi často k situacím, kdy je jako se základem pro výpočet výše výživného pracováno toliko s příjmem povinného ze zaměstnání nebo jeho samostatné výdělečné činnosti, respektive z jiné pravidelné peněžitě částky, kterou povinný dostává. Čistý měsíční příjem (tedy příjem bez jakýchkoliv dalších odpočtů například náklady na domácnost, hypotéka, splátky úvěru aj.) povinného slouží jako základ pro výpočet orientační výše výživného. V květnu roku 2010 vydalo Ministerstvo spravedlnosti orientační tabulku, která i přesto, že má spíše doporučující charakter, je v praxi velmi hojně využívána. A právě při stanovení výše výživného pomocí doporučující tabulky je čistý měsíční příjem rozhodující.¹⁷ Problém ovšem nastává v situaci, kdy obecné soudy nerespektují zásadu vyšetřovací, která je pro řízení o výživném charakteristická, nezjistí dostatečně okolnosti případu a omezí se pouze na výši doloženého příjmu.

2.1. Rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 1619/07

Ve sledované problematice je nutné považovat za velmi relevantní rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 01. 02. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/07. Stěžovatelka v roce 2006 podala u okresního soudu návrh na zvýšení výživného, kterému soud prvního stupně vyhověl. Na základě odvolání povinného však krajský soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil, a navíc výši výživného podstatně snížil. V odůvodnění se opřel zejména o důležitou změnu poměrů, která u povinného nastala. Ten tvrdil, že vzhledem k jeho nástupu na rodičovskou dovolenou s dcerou z nového manželství, není v jeho možnostech platit více. Stěžovatelka tedy podala ústavní stížnost, ve které namítala, že odvolací soud nesprávně zhodnotil finanční možnosti povinného, když zcela pominul příjem družky povinného. K podpoře své argumentace také uvedla nálezy Ústavního soudu I. ÚS 527/06, který uvádí, že při určování výživného soud musí přihlídnout také k majetkovým poměrům ostatních osob žijících s povinným ve společné domácnosti, a to i přesto, že zákon takové osobě vyživovací povinnost přímo neukládá. Stejným nálezem také Ústavní soud ve svém odůvodnění zdůraznil, že životní úroveň jak oprávněného, tak i povinného je založena na fakticitě, nikoliv na pouhém právním faktu. Soužití s jinou osobou ve společné domácnosti se vždy na životní úrovni jedince reálně projeví. Nepřihlížení k takové skutečnosti by mohlo vést k naprosto absurdním závěrům.¹⁸ *Povinný rodič nežije v nějakém vakuu, ohraničeném pouze jeho příjmy,*

¹⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 168.

¹⁸ VAVŘOVSKÝ, Pavel. K problematice určování výživného. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 9, s. 402-403.

*z nichž má vyživovací povinnost především plnit. Na jeho životní úroveň má větší nebo menší vliv i množina dalších skutečností, mezi něž lze zařadit zejména soužití v manželství nebo podobném svazku.*¹⁹ Shodně také judikoval Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 14. 06. 2016, sp. zn. II. ÚS 786/16. Stěžovatelka v ústavní stížnosti ze dne 04. 03. 2016 namítala, že obecné soudy (v tomto případě konkrétně soud odvolací) při posuzování majetkových poměrů povinného zcela ignorovaly příjmy jeho současné manželky.²⁰

Závěry Ústavního soudu se, co do otázek posuzování příjmů povinného zejména pak s ohledem na příjem jeho družky, dají považovat za konzistentní. Ústavní soud opakovaně judikoval, že příjem družky/manželky povinného má bezesporu na jeho životní úroveň značný vliv. Tyto závěry jsou více než správné, (tím spíše) v případech, kdy je povinný s novým potomkem na rodičovské dovolené, a tedy plně odkázán na příjem matky dítěte. Je proto více než zarážející, že i přes ustálenou judikaturu Ústavního soudu mohou krajské soudy, coby soudy odvolací, jít proti těmto závěrům bez toho, aniž by se v odůvodnění s nimi adekvátně nevypořádaly. Nakonec bych ale ráda dodala, že jakýmsi pomyslným „světlem na konci tunelu“ vnímám rozsudky soudů prvního stupně, které ve výše uvedených případech respektovaly závěry Ústavního soudu a ve svém rozhodování tudíž nepochybily.

2.2. Příjem povinného z jiné než závislé činnosti

Při zjišťování majetkových poměrů povinného, jenž má příjmy z jiné než závislé činnosti, bude jedním z rozhodujících faktorů jeho daňové přiznání. Nicméně řídit se pouze a jenom informacemi z daňového přiznání také nelze. Přiznání k dani je pouze údaj, který slouží především k vykázání daňového základu. Reálný příjem z podnikání může představovat částku odlišnou. Je tomu tak zejména proto, že čerpání financí pro osobní potřebu či některé daňově uznatelné výdaje v daňovém přiznání nefigurují. Značné rezervy lze také spatřovat v režijních a cestovních výdajích.²¹ Rozhodovací praxe proto dále vychází například z účetních dokladů, předložených faktur, peněžního deníku nebo také z výše již uvedených odměn, které si pro vlastní potřebu sám povinný vyplácí.²² *V řadě případů však posouzení shora uvedených kritérií nepostačuje k přesvědčivému odůvodnění závěru o skutečné výši příjmu povinného rodiče. Jde především o případy, kdy jednotlivé tvrzené*

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 06. 2016, sp. zn. II. ÚS 786/16

²¹ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného* [online]. bulletin-advokacie.cz, 20. srpna 2008 [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

²² Sjednovací stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

výdaje, pro něž je možné snížit základ daně z příjmů, nebrání zohlednění protiplnění, které se za ně povinnému dostává, v úvaze o celkové životní úrovni povinného rodiče.²³ V souvislosti s hodnocením příjmu povinného z jiné než závislé činnosti existuje bohatá judikatura, která bude v následujících několika odstavcích rozebrána.

Krajský soud v Brně svým rozsudkem ze dne 03. 07. 2013, sp. zn. 26 Co 214/2011 judikoval, že ne každý výdaj povinného je, s ohledem na jeho podnikání, nezbytný. A to ani přesto, že zákon o dani z příjmu konkrétní výdaj uznává jako za vynaložený na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Proto je zcela oprávněné po povinném rodiči požadovat, aby z takových výdajů přednostně uspokojil oprávněného, tedy aby řádně splnil svou vyživovací povinnost. Shodně také judikoval Krajský soud v Hradci Králové (sp. zn. 25 Co 461/2011). Při určování výše výživného je relevantní fakticky dosahovaný příjem povinného. Ten se od hospodářského výsledku, jenž byl dle účetních a daňových předpisů podnikatelem vykázán, může dost podstatně lišit a jako takový by neměl a nesmí být soudem brán jako základ pro určení rozsahu a výše vyživovací povinnosti.²⁴ K odlišnému závěru došel ve svém rozhodnutí ze dne 18. 04. 2014, sp. zn. 14 Co 729/2013, Krajský soud v Ostravě. Povinný působil jako osoba samostatně výdělečně činná, a to v oboru autodoprava. Soud se při zjištění příjmů povinného omezil pouze na údaje o příjmech a výdajích za konkrétní zdaňovací období, které sloužily jako základ pro podání přiznání k dani z příjmu fyzických osob. Na základě informací ze spisu soud dospěl k závěru, že čistý měsíční příjem povinného činil 10.000,- Kč měsíčně. Soud si byl sice vědom faktu, že daňové přiznání se zpracovává tak, aby došlo k co nejmenšímu daňovému zatížení osoby k dani povinné, avšak vzhledem k tomu, že všechny vynaložené údaje byly za posuzované daňové období odpočitatelné, bylo tedy nutné k nim takto přistupovat a vycházet z daňového základu povinného.²⁵

Výše citované rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě není příliš vhodným příkladem toho, jak by soudy obecně v těchto případech měly postupovat. Domnívám se, že soud opomněl kromě reálných příjmů zhodnotit také životní úroveň povinného, což je koneckonců hledisko primární. Životní úroveň podnikatelů je totiž velice často dost vysoká, což ovšem z jejich daňových přiznání úplně nevyplývá. Nákup např. luxusních „služebních“ automobilů je sice snadný způsob, jak si (dle mého názoru zcela účelově) snížit základ daně, nicméně je

²³ Tamtéž

²⁴ Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

²⁵ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného* [online]. bulletin-advokacie.cz, 20. srpna 2008 [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyživneho>>.

absolutně nepřipustné, aby si povinný takto dopomáhal i k nižšímu výživnému, které bude povinen oprávněnému hradit. Mnohem lépe Krajský soud v Ostravě postupoval ve svých dřívějších rozhodnutích (viz sp. zn. 14 Co 312/2009, sp. zn. 13 Co 233/2009, sp. zn. 14 Co 320/2011), kdy také vycházel částečně z údajů uvedených v daňových přiznáních povinného, ale daleko větší váhu přisuzoval samotným výpovědím povinných rodičů.²⁶ Což je rozhodně krok správným směrem, protože minimálně matka povinného (v jejímž zájmu je, aby výživné na nezletilé dítě, které bylo svěřeno do její péče, bylo soudem stanoveno v co nejvyšší možné výši) může svou výpovědí skutečnou finanční situaci na straně povinného značně objasnit.

2.3. Potencialita příjmů

Jedním z témat sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu bylo určení výše potencialního příjmu povinného, kterému již jednou byla výše výživného stanovena, a to ze skutečně dosahovaného příjmu. V praxi se často stávalo, že soud v rámci nového rozhodování určil povinnému shodnou výši výživného, neboť vycházel z příjmu, který byl v minulosti povinnému vyplácen.²⁷ Institut takzvané potenciality příjmů najdeme upravený v ustanovení § 913 odst. 2 věta první NOZ. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů je soud povinen vycházet nejen z fakticky dosahovaných příjmů, tedy z reálných majetkových poměrů, ale také z potenciality příjmů povinného. V rámci klasifikace schopností, možností a majetkových poměrů je tedy nutné zkoumat, zda se povinný bez závažných důvodů nevzdal výhodnější pracovní pozice, nabídky či majetkového prospěchu. Typicky se bude jednat o situace, kdy se povinný vzdá dědictví i přesto, že k tomu nemá žádný rozumný důvod. V případě, že došlo ke změně výhodného zaměstnání za méně výhodné je nutné, aby soud ex offio posoudil, zda je povinný takové jednání schopen dostatečně odůvodnit (např. zdravotními důvody, změnou bydliště, reorganizací aj.). Pokud závažné okolnosti vedoucí ke změně zaměstnání shledány nebudou, je nutné vycházet z příjmu, kterého povinný dosahoval před změnou zaměstnání (viz Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 17. 06. 1980, sp. zn. Cpj 160/79). Stejně tomu tak bude v těch případech, kdy se osoba k výživě povinná bezdůvodně vzdá výdělečné činnosti nebo pokud povinný podstupuje nepřiměřená majetková rizika. Těmi se rozumí činnost povinného, kterou ohrožuje dosažení zisku, což v důsledku může velice nepříznivě ovlivnit schopnost poskytovat výživné.²⁸ Otázky potenciality ve své judikatuře řešil již Nejvyšší soud ČSSR. Konkrétně pak v rozhodnutí ze dne 20. 08. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69. V tomto uvádí, že pokud

²⁶ Tamtéž

²⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné – právo či povinnost?. *Rodinné listy*, 2017, roč. 6, č. 2-3, s. 2-4.

²⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1064.

soud zjistí změnu zaměstnání na straně povinného, je jeho povinností, aby zkoumal příčiny takového jednání.²⁹ K problematice potenciality příjmů se rovněž vyjádřil Nejvyšší soud. Podle něj *soud při určení výše potencialního příjmu nevychází z vyššího příjmu, kterého povinný dříve dosahoval, ale z příjmu, kterého by s ohledem na své skutečné schopnosti a možnosti (popř. i majetkové), dané mimo jiné jeho fyzickým stavem, nadáním, vzděláním, pracovními zkušenostmi a nabídkou a poptávkou na rozumně regionálně určeném trhu práce, mohl dosahovat.*³⁰ V následujících podkapitolách budou rozebrány jednotlivá rozhodnutí soudů, ve kterých se soudy problematikou fakticity a potenciality příjmů musely zabývat.

2.3.1. Povinný nemajetný

V případech, kdy je povinný rodič nemajetný a pobírá sociální dávky, existují dvě možnosti. V ideálním případě povinný svým jednáním přispívá ke zlepšení své životní situace. Aktivně vyhledává volné pracovní pozice, poskytuje maximální součinnost pracovnímu úřadu, dochází pravidelně na sjednané schůzky. V horším případě povinný nespolupracuje, o pracovní nabídky se nezajímá a pouze spoléhá na podporu, která je mu pravidelně vyplácena. Tento případ řešil Okresní soud v Třebíči, který při rozhodování vycházel z nabídek na trhu práce v dané oblasti, které by, s ohledem na schopnosti a možnosti, byly pro povinného vhodné. Soud prvního stupně dále přihlédl ke skutečnosti, že byl povinný opakovaně sankčně vyřazen z evidence úřadu práce.³¹ Velice správně přitom okresní soud řešil vhodnost potencialního zaměstnání pro povinného. Není možné pouze podat výčet volných pracovních pozic, jelikož tyto ještě nezaručují, že by zaměstnavatel povinného opravdu přijal. Je třeba zhodnotit, která nabídka by vzhledem k osobě povinného byla adekvátní, a až z této je možné posuzovat potencialní možnost příjmu.³² Shodně také judikoval Nejvyšší soud: *soud při určení výše potencialního příjmu nevychází z vyššího příjmu, kterého povinný dříve dosahoval, ale z příjmu, kterého by s ohledem na své skutečné schopnosti a možnosti (popř. i majetkové), dané mimo jiné jeho fyzickým stavem, nadáním, vzděláním, pracovními zkušenostmi a nabídkou a poptávkou na rozumně regionálně určeném trhu práce, mohl dosahovat.*³³

Tato zjištění hodnotil Krajský soud v Brně v potvrzujícím rozsudku ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 12 Co 706/2002, tak, že otec za svou sociální situaci odpovídá potud, že mařil součinnost s úřadem práce, a zbavil se tak možnosti být zaměstnán a dosahovat vyššího

²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 20. 08. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69

³⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné – právo či povinnost?. *Rodinné listy*, 2017, roč. 6, č. 2-3, s. 2-4.

³¹ Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 23. 05. 2002, sp. zn. P 47/2001

³² Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 1846/09

³³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné – právo či povinnost?. *Rodinné listy*, 2017, roč. 6, č. 2-3, s. 2-4.

*příjmu z výdělečné činnosti.*³⁴ Ke shodnému zjištění dospěl také Krajský soud v Hradci Králové, když ve svém rozsudku uvádí, že i v situaci, kdy je povinný nezaměstnaný, nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti a zdravotní stav (invalidita prvního stupně) ho v možnostech získat zaměstnání značně limituje, je třeba vycházet z konkrétních možností, které jsou ze strany úřadu práce pro osoby se zdravotním postižením nabízeny.³⁵

Odlišné stanovisko zaujal Krajský soud v Praze, když jako soud odvolací přistoupil ke snížení výživného. Soud prvního stupně přitom takovýto návrh zamítl s odůvodněním, že i přes zdravotní problémy je povinný, jako vyučený zedník, v případě doživotní abstinence schopen pracovat. Odvolací soud s tímto závěrem nesouhlasil, neboť je toho názoru, že na stav povinného je nutné nazírat objektivně, bez ohledu na příčinu.³⁶ S tímto se osobně neztotožňuji, jelikož se domnívám, že takovýmto postupem bylo zasaženo do práv oprávněného, konkrétně do práva na rodičovskou výchovu a péči podle čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Každý rodič si musí být vědom své odpovědnosti za děti, které ze své vlastní vůle přivede na svět. Jsem tedy toho názoru, že pokud rodič není schopen z vlastní viny dostát své povinnosti, nemělo by mu ze strany soudu být ustupováno.

2.3.2. Vzdání se majetkového prospěchu

V praxi se lze setkávat se situacemi, kdy se povinný jakýmkoliv způsobem snaží vyhnout vyživovací povinnosti, kterou vůči oprávněnému má. Zpravidla tak dochází bezúplatnými převody nemovitých věcí na rodiče či jiné rodinné příslušníky, kamarády, známé. Soudy na tyto situace musely reagovat, zjistit všechny možné a dostupné informace, které takový převod objasňují a na základě takových údajů rozhodnout. V následujících odstavcích uvádím několik příkladů, které nastiňují postupy a závěry, ke kterým obecné soudy v rámci jednotlivých řízení došly.

Zajímavou skupinou případů jsou rozhodnutí, která se zabývají situacemi, kdy se povinný bezdůvodně vzdal nemovitého majetku. Krajský soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 04. 01. 2011, sp. zn. 30 Co 339/2011 konstatoval, že bezplatným převodem podílu na nemovité věci se povinný vzdal potencionálního výdělku, kterého například pronájmem či úplatným převodem mohl získat. Povinný převedl bez jakéhokoliv protiplnění svůj spoluvlastnický podíl na nemovité věci v Chorvatsku na třetí osobu. Účelově se tak zbavil

³⁴ Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

³⁵ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. 19 Co 386/2011

³⁶ Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

možnosti získat další příjem, což také znamená snížení základu pro výpočet výše výživného. Při výpočtu výše výživného je tedy nutné zahrnout i částku, kterou by potencionálně povinný mohl získat, kdyby nakládal se svým podílem rozumně a ekonomicky. Obdobně také judikoval Městský soud v Brně, který došel k závěru, že pokud povinný převede bezúplatně nemovitou věc či její část na třetí osobu, je povinností soudu zkoumat všechny relevantní okolnosti. Zejména pak, zdali mohl povinný získat z převedené nemovité věci finanční prospěch.³⁷ Samozřejmě je nutné si uvědomit, že nemovitá věc s sebou přináší nemalou finanční zátěž. Pokud by se jednalo o budovu, která je neobyvatelná, potřebuje značnou rekonstrukci, na kterou povinný nemá finanční prostředky a každoročně pouze bezvýznamně platí daň z nemovité věci, je pro něj takový převod spíše vysvobozením a nebylo by správné tvrdit, že se v takovém případě účelově vzal majetkového prospěchu. Vzdání se majetkového prospěchu lze spatřovat i v jednání povinného, který v souvislosti s probíhajícím řízením zjevně účelově převedl své podnikání na otce. Soud velice správně toto jednání nebral jako důvodné a jako rozhodující posoudil příjem povinného, kterého dosahoval v době svého podnikání v zemědělství.³⁸

Dalšími případy, kdy je soud nucen zkoumat potencialitu příjmu, jsou situace, kdy se povinný bez vážného důvodu vzdá výhodného zaměstnání a nastoupí do zaměstnání ve, kterém nedosahuje výše příjmu jako v zaměstnání dosavadním. Jak by ale měl soud rozhodnout, pokud se povinný vzdal zaměstnání, které pro něj nebylo rentabilní? O takovém případě rozhodoval Krajský soud v Ústí nad Labem (rozhodnutí ze dne 24. 05. 2005, sp. zn. 11 Co2/2004). Prvostupňový soud snížil výši výživného z 1.250,- Kč na 1.000,- Kč. Povinný argumentoval tím, že v zaměstnání, které dobrovolně opustil, sice vydělával větší množství finančních prostředků než v zaměstnání současném, nicméně měsíční náklady na dopravu činily zhruba 4.000,- Kč, což ve výsledku znamenalo, že povinnému zbyla fakticky menší částka, než která je mu vyplácena v současném zaměstnání. Proti tomuto rozhodnutí žalovaná (dcera již dosáhla zletilosti, ale soustavně se toho času připravovala na budoucí povolání) podala ke krajskému soudu odvolání. Ten rozsudek okresního soudu potvrdil a znovu zdůraznil, že není možné povinného posuzovat jako osobu, která bezdůvodně opustila výhodnější zaměstnání, když měsíční náklady na jízdné významným způsobem krátily čistý

³⁷ Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

³⁸ Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. 6 Nc 168/99

měsíční příjem a reálně tedy povinný obdržel menší finanční obnos, než který nyní vydělává.³⁹

2.3.3. Zdravotní stav povinného

Do objektivní kategorie možností povinného řadíme mimo jiné jeho zdravotní stav. Právě ten mnohdy povinnému značně komplikuje či znemožňuje výkon jeho povolání, a tudíž také velmi negativně ovlivňuje možnosti povinného co do plnění jeho vyživovací povinnosti. Soud by měl v rámci řízení tuto skutečnost zhodnotit a při samotném rozhodování k ní přihlédnout. Jaký je ovšem postup v případech, kdy povinný svůj zdravotní stav zneužívá k tomu, aby se povinnosti platit výživné z části či dokonce zcela vyhnul?

Že realita nemusí být vždy ideální dokazuje rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 06. 2005.⁴⁰ Ten rozhodoval o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým došlo ke zvýšení výše výživného ke dvěma nezletilým dětem. V rámci dokazování soud prvního stupně zjistil, že u nezletilých došlo k podstatné změně poměrů (vyšší věk, nástup na základní školu, sportovní aktivity). Dále shledal, že zvýšení výživného je v možnostech, schopnostech a majetkových poměrech povinného, a proto navrhovatelce vyhověl a výživné zvýšil. Proti tomuto rozhodnutí se povinný odvolal s argumentací, že vzhledem k jeho zdravotnímu stavu není schopen dosahovat adekvátního výdělku, ze kterého by byl schopen dostát své povinnosti vůči oprávněným. Odvolací soud dospěl ke stejnému závěru jako soud prvního stupně, a sice, že opravdu došlo v životě oprávněných ke změně poměrů. Tyto však neshledal dostatečně důvodné. Dodal také, že na straně povinného, v důsledku zhoršeného zdravotního stavu, došlo k podstatnému snížení měsíčního příjmu, a proto není možné výživné jakkoliv zvyšovat. Na základě tohoto rozhodnutí podala navrhovatelka k Ústavnímu soudu stížnost.⁴¹

Ústavní soud hned na úvod zopakoval, že při posouzení majetkových poměrů rodiče je potřeba vzít v úvahu nejen fakticky dosahované příjmy, ale také jeho celkový movitý a nemovitý majetek a způsob jeho života.⁴² Odvolacímu soudu pak vytkl, že nijak nezohlednil jemu známý fakt, že povinný spoluvlastní nemovitou věc, tudíž je potencionálně možné získat z pronájmu této nemovité věci pravidelný měsíční příjem, a dále také, že v *pravomocně skončeném řízení bylo prokázáno, že vedlejší účastník v době od podání návrhu do rozhodnutí odvolacího soudu nevyvíjel žádnou aktivitu k zajištění zaměstnání s co nejlepším výdělkem v oboru, v němž je vyučen, a jehož výkon by mu i podle lékařské zprávy nečinil i při jeho*

³⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 05. 2005, sp. zn. 11 Co 2/2004

⁴⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 06. 2005, sp. zn. 27 Co 265/2005

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05

⁴² Shodně též nález Ústavního soudu ze dne 08. 04. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03

*zdravotním omezení žádné potíže.*⁴³ Krajský soud tedy velmi pochybil, když komplexně nezhodnotil majetkové poměry obou rodičů a zaměřil se pouze na situaci stěžovatelky. Na základě této interpretace dospěl Ústavní soud k závěru, že rozhodnutím odvolacího soudu bylo zasaženo do ústavně zaručených práv stěžovatelky, a tudíž rozsudek odvolacího soudu zrušil.⁴⁴ Z výše uvedeného tedy vyplývá, že i přesto, že zdravotní stav povinného rodiče je zhoršený, nemůže soud automaticky dojít k závěru, že povinný není práce schopný. Obecné soudy by si v takových případech měly vyžádat vyjádření ošetřujícího lékaře či lékařské zprávy a na základě těchto údajů posoudit, zda je povinný schopen vykonávat pracovní činnost či nikoliv. Pokud ano, je třeba vycházet z výše příjmů, kterých je potencionálně povinný rodič schopen dosáhnout. V opačném případě by mohlo docházet k situacím, kdy povinný pouze zneužije své zdravotní indispozice k tomu, aby zkrátil oprávněného na jeho právech a zároveň sebe obohatil o částku, kterou by za normálních okolností byl nucen oprávněnému uhradit.

2.4. Sporné příjmy

V průběhu řízení mohou nastat situace, kdy soud narazí na spornou složku příjmu povinného. Těmito spornými příjmy mohou být například níže rozebrané cestovní náhrady, spropitné či tzv. „obálkové příjmy“. Otázkou pak tedy je, zdali tyto sporné příjmy do konečného výpočtu výše výživného zařadit či nikoliv. Stále častějším jevem jsou již výše zmíněné „obálkové příjmy“. Jedná se o situace, kdy je zaměstnancům reálně vyplácena vyšší částka než ta, která je oficiálně uvedena v pracovní smlouvě.⁴⁵ Zvláštní pozornost by proto soudy měly věnovat těm případům, kdy zaměstnavatel evidenčně vede a vykazuje mzdu svých zaměstnanců v minimální či lehce převyšující výši.⁴⁶ *Firmy, které v rámci tzv. černé ekonomiky v oficiálním účetnictví nevykazují část svých příjmů a výdajů, výrazně poškozují jak zaměstnance, vzhledem k dopadům této situace na jejich zdravotní a sociální pojištění, tak zejména i jejich nezletilé, případně nezaopatřené děti.*⁴⁷ Domnívám se tedy, že v případě, kdy soud takové příjmy na straně povinného rodiče zjistí, měl by tyto rozhodně do výpočtu zahrnout. Není možné, aby dítě bylo na výživném zkráceno proto, že zaměstnavatel jeho rodiče chce ušetřit na daních.

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. Praha: Leges, 2011, s. 321.

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05

⁴⁷ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. Praha: Leges, 2011, s. 321.

Dalším zajímavým příkladem je tzv. spropitné. Troufám si tvrdit, že stejně jako u cestovních náhrad, jež jsou níže rozebrány, tvoří spropitné nemalý podíl měsíčního příjmu povinného rodiče (typicky se bude jednat o číšníky či servírky). Otázkou však je, jakým způsobem má být na spropitné v rámci řízení o výživném pro nezletilé nahlíženo? Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém rozhodnutí ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 10 Co 652/2003 konstatoval, že u povinného, který je zaměstnán jako číšník, není možné při určení rozsahu vyživovací povinnosti k oprávněnému započítat spropitné jako další formu jeho příjmu, když existence těchto „dýšek“ je založena na pouhé domněnce, že pro výkon profese číšníka je spropitné samozřejmostí, protože jejich poskytování je pro toto zaměstnání obvyklé.⁴⁸ Shodná stanoviska lze také nalézt v usneseních Ústavního soudu, kdy ten odmítl ústavní stížnosti stěžovatelů a ztotožnil se se závěry krajských soudů coby soudů odvolacích (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 09. 2004, sp. zn. III. ÚS 437/04 či usnesení Ústavního soudu ze dne 08. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 2545/09). Konkrétně v těchto usneseních dal Ústavní soud za pravdu odvolacím soudům, které nebraly v potaz tvrzení stěžovatelek, že povinní jako číšníci mají mnohem vyšší příjmy, než jaké v řízení před odvolacím soudem uvedli. Vyšší příjmy pak stěžovatelky vždy odůvodňovaly skutečností, že povinní jako číšníci mají sice v pracovní smlouvě uvedenou minimální mzdu, ale skutečné příjmy jsou dále tvořeny spropitným, které při výkonu svého zaměstnání obvykle dostávají.

Zdánlivě odlišný názor k probírané problematice zaujal Ústavní soud v usnesení, ve kterém odmítl stěžovatelovu ústavní stížnost s odůvodněním, že *skutková zjištění obecných soudů a závěry z nich učiněné nepovažuje za extrémní a natolik vybočující z mezí spravedlnosti, že by bylo možno shledat porušení stěžovatelových ústavně zaručených práv, které je předpokladem pro zásah Ústavního soudu v podobě kasace v ústavní stížnosti napadeného rozsudku.*⁴⁹ Krajský soud přitom zvýšil výši výživného s odůvodněním, že vzhledem ke zvýšení odůvodněných potřeb oprávněného (nastoupení na střední školu) a současně s ohledem na schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného rodiče, je zvýšení výživného zcela v pořádku. Při samotném posuzování schopností, možností a majetkových poměrů povinného přitom neprovedl důkaz navržený povinným, a to měsíční vyjetiny, které by prokázaly faktickou výši příjmů, kterých povinný měsíčně dosahuje. Odvolací soud je toho názoru, že tyto oficiální příjmy nejsou reálným obrazem skutečných výdělků povinného, které jsou vyšší, a to především díky spropitnému, které je povinnému jako taxikáři dáváno „bokem“. Právě z tohoto důvodu se tyto částky nikde nevidují, a tak je

⁴⁸ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 10 Co 652/2003

⁴⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 07. 2008, sp. zn. IV. ÚS 869/08

jasné že nebudou ani na povinným předložených měsíčních „vyjetinách“. Ty tedy nejsou pro soud relevantní. Fakt, že taxikáři dostávají spropitné, bere odvolací soud jako obecně známou věc a jako tzv. notorietu ji není třeba prokazovat.⁵⁰

Osobně upřednostňuji argumentaci Krajského soudu v Ústí nad Labem (ve spojení s usneseními Ústavního soudu) a v otázkách spropitného zastávám názor nepřiklánění se k nim. Fakt, že v profesích jako je právě číšník nebo barman tyto osoby dostávají „dýška“, je dle mého názoru nesporný. Ovšem v souvislosti s určením výše výživného je potřeba nahlížet na tuto složku příjmu velmi obezřetně. Za prvé vnímám velký rozdíl v pohlaví. Ženy zaměstnané v restauračním byznysu jsou dle mého názoru favorizovány a co se spropitného týče, budou na tom mnohem lépe než muži. Další faktor, který bude hrát roli, je bezpochyby lokalita. Je nadevší pochybnost jasné, že barman v centru Prahy měsíčně obdrží na spropitném mnohem více než číšník ve vesnické hospůdce. A jako poslední a zároveň nejdůležitější vnímám fakt, že výše spropitného je prakticky neodhadnutelná a nepředvídatelná. Záleží na dni v týdnu (pátek a sobota budou „dýška“ spíše vyšší), na ročním období (na konci srpna či před Vánoci budou lidé spíše finance šetřit) nebo například na samotném vystupování. Usměvavá a úslužná servírka bude ve výsledku odměněna určitě lépe než neochotný, mračící se číšník. Na základě výše uvedeného lze vidět množství faktorů, na nichž je výše spropitného odvislá⁵¹, a proto se domnívám, že zahrnovat tuto nepředvídatelnou veličinu do výpočtu výživného není správné. Možnou existenci spropitného by měl soud zohledňovat až na konci svého rozhodování a jako takové by mělo být bráno spíše jako doplněk, nikoliv jako rozhodující okolnost.

2.5. Povinný ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody

Situace, kdy se rodič výživou povinný dostane do vazby, či již nastoupí samotný výkon trestu odnětí svobody, nejsou záležitostí každodenního života. Nicméně i takové případy se stávají, a proto je nutné, aby soudní judikatura na tyto nějakým způsobem reagovala. V praxi soudy rozlišují, zdali se jedná o výkon trestu odnětí svobody za trestný čin zanedbání povinné výživy či za trestný čin týrání svěřené osoby, anebo za jiné trestné činy. V prvním případě se soudy shodují na tom, že pokud nedošlo ke změně poměrů, výživné by nemělo být žádným způsobem upravováno a mělo by zůstat v plné výši zachováno i při samotném výkonu trestu. Tato koncepce vychází především ze zásady zakotvené v ustanovení § 6 odst. 2 NOZ, kdy nikdo nesmí čerpat ze svého protiprávního jednání. V ostatních případech soudy posuzují situaci povinného in concreto a přihlížejí k okolnostem, jako je

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ A rozhodně zde nejsou uvedeny všechny.

například zdravotní stav povinného, jeho osobní a majetkové poměry, ale také samotnou situaci v zařízení, ve kterém se povinný nachází.⁵² Vždy je však nutné mít na paměti, že jakákoliv trestná činnost ze strany povinného rodiče je důkazem jeho zcela nezodpovědného chování, za které by neměl a nesmí být oprávněný krácen na svých právech.⁵³

Výše uvedené myšlenky lze také odvodit z ustálené soudní judikatury. Na prvním místě bych ráda uvedla náleží Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/07. Ústavní stížnost, která byla stěžovatelkou podána, míří proti rozhodnutí Krajského soudu v Brně. Ten v rámci odvolacího řízení změnil rozhodnutí soudu prvního stupně a to tak, že výživné povinnému nestanovil právě z důvodu jeho pobytu ve vazbě a následnému nastoupení k výkonu trestu odnětí svobody. Argumentoval především skutečností, že povinný není objektivně schopen řádně plnit svou vyživovací povinnost, když mu pobytem ve vězení bylo znemožněno vykonávat pracovní činnost, a tudíž nedisponuje žádnými finančními prostředky jak pro výživu svou, tak pro výživu svého dítěte. Dále odvolací soud uvedl, že nebyl v řízení zjištěn žádný movitý či nemovitý majetek, který by mohl být zpeněžen za účelem placení výživného. Závěrem odvolací soud konstatoval, že pro stanovení výše výživného jsou relevantní nejen subjektivní schopnosti povinného, ale také jeho možnosti, které jsou vnímány jako kritérium objektivní, jenž svou vůlí není povinný schopen ovlivnit. Dodává, že lze pro futuro výživné stanovit, bude ovšem záležet na vězeňské správě, zdali pro povinného zajistí zaměstnání, které by mu umožnilo získat majetkový prospěch, ze kterého by bylo výživné hrazeno.⁵⁴

Jak již Ústavní soud mnohokrát judikoval (viz III. ÚS 511/05), je právem rodičů vychovávat své děti. Na druhé straně i ty mají právo na rodičovskou péči a výchovu. Pokud se povinný svým úmyslným jednáním dostal do vazby či do výkonu trestu odnětí svobody, nelze jeho nezodpovědné chování přičítat oprávněnému, který by v důsledku za chyby svých rodičů musel pykat. Opačný závěr, tedy takový, k jakému dospěl odvolací soud, by mohl v budoucnu vyústit v naprosto absurdní situace. Povinný rodič by se úmyslným trestným činem vůči oprávněnému (v posuzovaném případě vůči matce oprávněného) de facto zbavil nebo by se mohl zbavit své povinnosti platit výživné. Závěrem Ústavní soud uvedl, že interpretace norem jednoduchého práva obsažená v rozsudku odvolacího soudu se „*ocitá v extrémním nesouladu s obsahem obvyklých výkladových metod, se standardní právní dogmatikou vymezeným*

⁵² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1063.

⁵³ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 318.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/07

*obsahem právních pojmů, jakož i s konstantní judikaturou obecných soudů, pročez předmětné rozhodnutí nelze než kvalifikovat ve smyslu svévolné aplikace jednoduchého práva a tím porušení základního práva na řádný proces dle čl. 36 odst. 1, dále základních práv plynoucích z čl. 32 odst. 4 Listiny, jakož i čl. 18 odst. 1 a čl. 27 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.*⁵⁵

V rozebíraném nálezu Ústavního soudu lze nalézt odkaz na rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 01. 1998, sp. zn. 11 Co 507/97. V rozhodnutí se Krajský soud zabýval odvoláním povinného, kterým se domáhal změny prvostupňového rozsudku (především výroku o výživném) a to tak, že se mu výživné k nezletilému dítěti neurčuje. Povinný se dopustil trestného činu týrání svěřené osoby (nezletilého dítěte) a byl odsouzen k trestu odnětí svobody. V odvolání pak poukazuje na to, že ve vězení není pracovně zařazen, a proto po něm nelze důvodně požadovat, aby výživné v průběhu výkonu trestu hradil. Krajský soud dal prvostupňovému soudu za pravdu a pouze doplnil, že pokud je otec odsouzen za trestný čin týrání svěřené osoby (tedy oprávněného), je nutné postupovat analogicky jako v případě trestného činu zanedbání povinné výživy. Skutečnost, že povinný nebyl ve výkonu trestu pracovně zařazen, je v takovémto případě naprosto irelevantní a výživné mu musí být vyměřeno dle příjmu, kterého dosahoval v době před nástupem do vazby či výkonu trestu odnětí svobody, nebo podle jeho schopností, možností a majetkových poměrů, kterých v této době dosahoval.⁵⁶

V praxi můžeme pozorovat případy, kdy byl sice povinný odsouzen k trestu odnětí svobody pro spáchání úmyslného trestného činu směřovaného proti samotnému oprávněnému, ovšem výživné soud povinnému nestanovil právě proto, že by takový krok nebyl v nejlepším zájmu dítěte a paradoxně by dokonce mohl jít k jeho tíži. Pokud totiž povinný rodič stráví ve výkonu trestu velmi dlouhou dobu, jeho majetkové poměry nasvědčují tomu, že nebude mít dostatek finančních prostředků pro hrazení výživného a zároveň není ve výkonu trestu pracovně aktivní, ani tuto skutečnost nedokáže nijak ovlivnit, měl by soud v rámci řízení zhodnotit, zdali bude stanovení výživného v souladu s nejlepšími zájmy oprávněného. Z výše uvedeného je více než jasné, že povinný stanovené výživné platit nebude, protože jednoduše nebude mít z čeho. Jeho stanovení však může pro oprávněného představovat značnou překážku k tomu, aby si potřebné prostředky obstaral jinak. Závěrem lze tedy říci, že i přesto že není správné, aby „trestem“ pro povinného za jeho nepřijatelné jednání ve výsledku bylo

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Rozsudek Krajského v Ústí nad Labem ze dne 23. 01. 1998, sp. zn. 11 Co 507/97

zbavení se vyživovací povinnosti, princip sledování nejlepšího zájmu dítěte je hlediskem primárním, a proto na něj musí být ze strany soudů brán zřetel přednostně.⁵⁷

Při pohledu na ustálenou judikaturu jak obecných soudů, tak soudu Ústavního se domnívám, že co do otázek spojených s problematikou povinného ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody, jsou právní názory relativně sjednocené. I přesto, že odůvodněné potřeby oprávněného v praxi hrazeny spíše nebudou (a pokud ano tak určitě ne v adekvátní výši, protože předpokládám, že výdělky v rámci „vězeňského zaměstnání“ nebudou nikterak vysoké), soudy se v rámci své rozhodovací činnosti snaží udělat vše proto, aby oprávněnému nešlo k tíži protiprávní jednání jeho rodičů.

2.6. Povinný nezaměstnaný

Velký problém v rámci řízení o výživném nastává v případech, kdy povinný není zaměstnaný, nemá příjmy z žádné další činnosti a nevlastní žádný movitý ani nemovitý majetek. Ztráta zaměstnání není v dnešní době nic neobvyklého, a proto většina těchto osob nepracuje právě z důvodu toho, že žádnou práci nemůže najít. Jak již bylo několikrát zmíněno, vždy je potřeba nazírat na konkrétní případ komplexně. V souvislosti s problematikou nezaměstnanosti by měl soud zejména zjišťovat, v jakém regionu se povinný nachází. Právě tato skutečnost je v rámci posuzovaných otázek velmi důležitá. Těžko se bude povinný v Praze rok „vymlouvat“, že nemůže najít zaměstnání. Oproti tomu v chudších regionech s nadprůměrnou nezaměstnaností tomu bude jinak.⁵⁸ Dále by soudy měly zjistit, jakého vzdělání povinný dosáhl, jaký je jeho zdravotní stav, od kterého se potom samozřejmě odvíjejí jeho reálné možnosti uplatnění se na trhu práce, věk, situace na trhu práce v daném regionu či samotný postoj povinného k možnostem, které se mu nabízejí.⁵⁹ Pokud se jedná o osobu výživou povinnou, která je vedena na úřadu práce a je zařazená do evidence uchazečů o zaměstnání, je dále nutné se zamyslet nad konkrétními možnostmi povinného při snaze o získání zaměstnání. Především pak, zdali se nacházejí vhodné nabídky přímo v místě jeho bydliště, případně ve vzdálenějším městě s možností ubytování a adekvátním dopravním spojením. S ohledem na veřejnoprávní předpisy je nutné rozlišit, zdali je povinný rodič v evidenci u příslušného úřadu práce či nikoliv. Pokud není, je dále potřeba zjistit, proč tomu tak je (např. povinný byl z evidence sankčně vyřazen) a dále na základě zpráv z úřadu práce

⁵⁷ Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

⁵⁸ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 320.

⁵⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1062-1063.

vyhodnotit, jestli povinný nabídky práce odmítá, nebo je například nutné, aby absolvoval rekvalifikaci apod.⁶⁰ V souvislosti s tímto tématem je také vhodné zkoumat, zdali povinný nepracuje tzv. „načerno“ a nezaměstnaností pouze argumentuje, aby se povinnosti platit výživné vyhnul.⁶¹ K problematice nezaměstnanosti povinného se již obecné soudy mnohokrát vyjádřily, proto v následujících odstavcích některá rozhodnutí podrobněji rozeberu a na závěr se pokusím shrnout, jak obecné soudy v těchto případech postupují.

Jako první příklad uvádím náleží Ústavního soudu ze dne 30. 07. 2013, sp. zn. II. ÚS 979/13. V předmětném řízení soud vycházel z údajů o volných pracovních místech v daném okrese. Stěžovatel coby povinný (toho času zaměstnán jako stavbyvedoucí) rozvázal dohodou pracovní poměr se svým zaměstnavatelem, což obecné soudy posoudily jako dobrovolné vzdání se výdělečné činnosti a dospěly tak k závěru, že schopnosti a možnosti, které povinný má, mu umožňují dosahovat stejných příjmů, jakých dosahoval v zaměstnání, které ukončil. Při této úvaze soudy vycházely z aktuálních nabídek na pozici stavbyvedoucího v okrese Olomouci a dále také z vyjádření úřadu práce v Olomouci, který uvedl, že výdělkové možnosti na pozici stavbyvedoucího se v daném regionu pohybují ve výši cca 15.000,- Kč – 45.000,- Kč měsíčně. Ústavní soud vytkl obecným soudům, že se nijak nevypořádaly s námitkou povinného (stěžovatele) týkající se výše jeho příjmů v době, kdy byl již nezaměstnaný a dále se zcela stěžejní námitkou, kdy stěžovatel uvedl, že volná pracovní místa na pozici stavbyvedoucího automaticky neznamenají, že povinný bude v případě ucházení se o místo zaměstnán. Ústavní soud konstatoval, že vzhledem k poptávce po pracovních místech, která převyšuje samotnou nabídku, není možné na základě pouhé nabídky potencionálního zaměstnání uzavřít, že povinný má možnosti být zaměstnán za nabízený plat, a tudíž lze z tohoto potencionálního příjmu vycházet při výpočtu výše výživného. V řízení o zvýšení výše výživného pak soudy vůbec nezjišťovaly, zdali povinnému byla reálně nějaká nabídka podána a pokud ano, tak zdali o toto místo usiloval či nabídku odmítl nebo se záměrně práci vyhýbal. Obecné soudy rovněž nevzaly do úvahu fakt, že stěžovatel rozvázal pracovní poměr sedm měsíců před samotným podáním návrhu na zvýšení výživného, tudíž nelze ze strany povinného uvažovat o účelovém vzdání se majetkového prospěchu.⁶² Závěrem Ústavní soud uvedl, že *rozhodnutí obecných soudů vykazují znaky libovůle, která dle ustálené judikatury Ústavního soudu může být příčinou zrušení napadeného rozhodnutí. Rozhodnutí soudů nelze vzhledem k výše uvedeným nedostatkům považovat za transparentní a přesvědčivá, protože*

⁶⁰ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 06. 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003

⁶¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1062-1063.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 30. 07. 2013, sp. zn. II. ÚS 979/13

nejsou založena na dostatečně zjištěném skutkovém stavu, přičemž ani dovozené právní závěry z odůvodnění rozhodnutí jednoznačně nevyplývají.⁶³

Nezaměstnaností povinného se již zabývaly i soudy nižší úrovně a na základě ustálené praxe lze uvést, že jednotlivá rozhodnutí směřují k závěrům, že povinný rodič může být zaměstnán a dosahovat alespoň příjmu ve výši minimální mzdy. Samozřejmě k takovému závěru musí vést předchozí zjišťování konkrétních okolností a faktorů, které nezaměstnanost ovlivňují (viz úvod k této kapitole). Jako příklad bych ráda zmínila rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 04. 2014, sp. zn. 13 Co 70/2014, kdy matka oprávněného neměla vlastní příjem a byla odkázána na sociální dávky. Její možnosti podílet se finančně na potřebách svých dětí byly značně omezené. Toto dokazoval i fakt, že matka byla evidována na úřadu práce již několik let a vzhledem k tomu, že v důsledku jejího zdravotního stavu nebyla již 30 let zaměstnaná, se dá očekávat, že zaměstnání ani nezíská. Druhým příkladem bude opět rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 10. 2013, sp. zn. 14 Co 506/2013. V tomto případě byl povinný otec sankčně vyřazen z evidence úřadu práce. Soud dospěl k názoru, že pokud v následujícím období nenastoupil do zaměstnání či nebyl znovu zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání, lze při rozhodování o výši výživného vycházet pouze z částky, která odpovídá minimální mzdě.⁶⁴

2.6.1. Využitelnost zpráv o stavu nabídky práce

S tématem nezaměstnanosti úzce souvisí otázka, jak lze vlastně reálně využít zprávy, které jsou soudu ze stran úřadů práce poskytovány. Při posuzování nezaměstnaného povinného hodně záleží na jeho samotném přístupu a chování. Buď aktivně spolupracuje s úřadem práce, či nikoliv. Právě tyto informace soud získává prostřednictvím samotného úřadu práce, který mu na vyžádání poskytne konkrétní údaje. Podle Krajského soudu v Brně lze v případě posuzování potencionálního příjmu využít právě tyto zprávy či také zprávy od samotných potencionálních zaměstnavatelů.⁶⁵ Odpovídají však tyto údaje realitě konkrétního případu? Lze takto obecně říct, že když nabídky práce jsou, má být povinný posuzován jako zaměstnaný? Odpověď na tyto otázky se pokusím nalézt rozborem nálezu Ústavního soudu.

Ústavní stížností se povinný, coby stěžovatel, domáhal zrušení rozsudku odvolacího soudu, kterým mu byl zamítnut návrh na snížení výživného a tímto mu bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv. Stěžovatel ve své stížnosti uvádí, že soudy nerespektovaly jeho

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného* [online]. bulletin-advokacie.cz, 20. srpna 2008 [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

⁶⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 17. 06. 2004, sp. zn. 12 Co 17/2004

současné majetkové možnosti. Stěžovatel je rozvedený, bydlí sám v podnájmu a má další dvě vyživovací povinnosti. Problém spatřuje stěžovatel zejména v tom, že při hodnocení výdělkových možností, vycházely soudy z tehdejších nabídek na trhu práce, a to s ohledem na jeho schopnosti a dovednosti. Stěžovatel však při snaze získat lépe placenou pracovní pozici zjistil, že zaměstnavatelé nabízejí pouze pracovní smlouvu na dobu určitou či na poloviční úvazek. Stěžovatel se tedy domnívá, že ho soud nemůže nutit opustit nynější zaměstnání, ve kterém již pracuje po dobu čtyř let, kvůli takto nestabilním nabídkám. Stěžovatel dále dodává, že vzhledem ke svému věku a zdravotnímu stavu by současné zaměstnání nerad opouštěl. Ústavní soud posoudil tuto stížnost jako přípustnou a na základě prostudování prvostupňového rozhodnutí a rozhodnutí odvolacího soudu dospěl k jasnému závěru. Postup odvolacího soudu nepovažuje za správný, jelikož ten se nijak nevypořádal s námitkami, které stěžovatel uvedl v odvolání, a dokonce ani nezjišťoval objektivní okolnosti, které jsou pro posuzovaný případ zcela klíčové. Ústavní soud je toho názoru, že vzhledem k předchozí bezproblémové péči o oprávněného ze strany povinného, nelze jeho připomínky brát za natolik bezpředmětné, že by se jimi soud nemusel vůbec zabývat. Bez jakéhokoliv hlubšího zamyšlení obecné soudy stanovily povinnému povinnost, jejíž splnění není a v budoucnu ani nebude v jeho možnostech a takové rozhodnutí odůvodnil tím, že kdyby se povinný vzdal své stabilní práce (smlouva na dobu neurčitou) a vyměnil ji za práci na dobu určitou s pouhým příslibem vyššího výdělků, bylo by v jeho možnostech dostat své povinnosti.⁶⁶

Odpovědi na výše položené otázky i s ohledem na rozebraný náleží Ústavního soudu však nejsou stále úplně jednoznačné. Domnívám se, že zprávy z úřadu práce o volných pracovních pozicích nejsou alfou omegou všeho, a tudíž není zcela správné na těchto informacích založit prakticky celé rozhodnutí. Dle mého názoru by měly tyto údaje být spíše podpůrným, nikoliv nosným prvkem. Nezahrnout aktuální nabídku na trhu práce do rozhodování vůbec také nepovažuji za správný krok. Pokud by soudy v případě pouhé potenciality (tedy možná by povinný zaměstnání získal a možná také ne) automaticky výživné neurčovaly, mohli bychom se dostat do situace, kdy by se povinný v případě nezaměstnanosti mohli zcela vyživovací povinnosti vyhnout, což by v důsledku mělo zajisté fatální následky. Východiskem je proto opět nutnost posuzování každého daného případu individuálně a na základě všech okolností případu posoudit, zda a v jaké výši nezaměstnanému povinnému výživné stanovit.

⁶⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 1846/09

3. Cestovní náhrady (tzv. diety)

Cestovní náhrady jsou bezesporu další složkou příjmu, která v mnoha případech tvoří nezanedbatelnou část výdělku povinného. Otázka tedy zní, má být takzvaným dietám při rozhodování o výši výživného věnována soudem pozornost či nikoliv? Judikatura ve věcech cestovních náhrad (diet) ve spojení s otázkou výživného je co do názorové jednotnosti v oblasti rozhodovací činnosti soudů České republiky velice rozporuplná. Rozdílné právní názory panují především v rozsudcích krajských soudů. Nic na situaci nezměnilo ani usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 06. 2011, sp. zn. I. ÚS 996/11, ve kterém se mimo jiné uvádí následující: „*Koneckonců, opačný názor – tedy, že by snad cestovní náhrady nebylo v principu možné zahrnout do příjmových poměrů povinného rodiče – by umožňoval extrémně nerozumné a nespravedlivé důsledky. Povinní by byli v podstatě motivováni k tomu, že cestou, jak si snížit výši vyživovací povinnosti, je právě přijetí takového zaměstnání, u něhož by disponovali oproti běžné mzdě vysokými cestovními náhradami.*“⁶⁷ Z usnesení tedy jasně vyplývá, že při rozhodování o výši výživného lze přihlídnout také k peněžním prostředkům, které povinný uspořil z cestovních náhrad, které mu byly z důvodů zahraničních výjezdů vyplaceny. Stejný právní názor můžeme pozorovat v rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 09. 2003, sp. zn. 10 Co 481/2003. V tomto se krajský soud zabýval odvoláním povinného, který nesouhlasil s prvostupňovým rozsudkem, kdy soud při zohledňování jeho majetkových poměrů přihlédl k té části diet, kterou povinný uspořil. Dále nesouhlasil s výrokem soudu, že: „*je obecně známo, že právě tyto náhrady tvoří převážnou část příjmů řidičů mezinárodní dopravy*“. Krajský soud s tímto tvrzením nesouhlasí, jelikož nebylo nijak podloženo, ale nakonec rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a to převážně z toho důvodu, že povinný sám v řízení přiznal, že část cestovních náhrad spořil. A právě tuto část je dle odvolacího soudu nutné brát při rozhodování v úvahu.⁶⁸ Ke shodnému závěru došel také Krajský soud v Hradci Králové v rozhodnutí ze dne 13. 02. 2001, sp. zn. 22 Co 554/2000, když uvedl: „*K nespotřebované a ušetřené části stravného, příslušející povinnému rodiči při zahraniční pracovní cestě, je třeba přihlídnout při určení povinnosti platit výživné.*“⁶⁹

Diametrálně odlišné stanovisko v této otázce zaujal Krajský soud v Brně, a to ve svém rozsudku ze dne 09. 06. 2015, sp. zn. 17 Co 60/2015. Dle něj by se v rámci rozhodování o výživném nemělo k cestovním náhradám, které povinný rodič obdrží, za předpokladu, že je

⁶⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 06. 2011, sp. zn. I. ÚS 996/11

⁶⁸ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 09. 2003, sp. zn. 10 Co 481/2003

⁶⁹ Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 02. 2001, sp. zn. 22 Co 554/2000

při zahraniční cestě spotřebuje, vůbec přihlížet.⁷⁰ V posuzovaném případě matka oprávněných podala k okresnímu soudu návrh na zvýšení výživného z důvodu změny poměrů, která nastala s přibývajícím věkem oprávněných a se zvýšením jejich každodenních potřeb. V otázce tzv. diet okresní soud odkázal na výše uvedené usnesení Ústavního soudu a v konečném rozhodnutí cestovní náhrady zohlednil. Povinný proti tomuto rozsudku podal odvolání ke Krajskému soudu v Brně. Ten v odůvodnění výše uvedeného rozsudku⁷¹ uvedl, že i přesto, že je povinnému prokazatelně měsíčně vypláceno na cestovních náhradách cca 400,- Kč a cca 750,- eur, není to stále důvod k tomu, aby tyto částky byly v rámci rozhodování o výši výživného zohledněny. Krajský soud má za to, že povinný tyto finanční prostředky beze zbytku vyčerpá na nákup potravin, ubytování, sprchu a další potřeby. Přitom povinný v řízení před soudem prvního stupně vypovídal, že část z diet, které jsou mu měsíčně vypláceny, je schopen uspořít. Krajský soud se s tímto tvrzením, stejně tak jako s právním názorem Ústavního soudu, v odůvodnění nijak nevypořádal.⁷²

Odpovědi na otázky týkající se cestovních náhrad jsou jistě vždy věci velmi problematičnou a je potřeba každý případ posuzovat jednotlivě. Osobně však zastávám názor, že vyplácené diety častokrát i mnohonásobně převyšují samotný čistý měsíční příjem. Fakt, že povinný není schopen alespoň část vyplácených diet uspořít, by nemělo mít na rozhodování o výši výživného vliv. Domnívám se, že rozhodnutím, ve kterém nejsou cestovní náhrady zohledněny⁷³, soudy zasahují do práv oprávněných, konkrétně do práva na shodnou životní úroveň. Při pohledu na současnou judikaturu mám dojem, že se většinový názor, co se stravného týče, ubírá správným směrem, a sice že diety bezesporu tvoří část příjmu povinného a jako takové by měly být v rámci řízení o výživném zohledňovány. Co ovšem postrádám jsou konkrétní závěry. V jakém rozsahu je tedy ideální tento příjem posuzovat? Bylo by vhodné vytvořit doporučující tabulku jako je tomu v případě čistého měsíčního příjmu? Rozhodla jsem se tedy pro účely své práce provést malý výzkum. Dotázala jsem se čtyř mužů ze svého okolí, kteří pravidelně (kromě posuzovaného D) vyjíždějí na zahraniční cesty, tudíž mají s dietami zkušenosti. Všichni čtyři posuzovaní spadají do stejné věkové kategorie (25 – 30 let), nejsou v insolventi ani není na jejich příjmy uvalena exekuce.

Posuzovaný A je rozvedený, má jedno nezletilé dítě a bydlí sám. Pracuje jako řidič kamionu. Samotný výkon jeho pracovní činnosti se odehrává mimo Českou republiku, a proto je mu za každý den pobytu v zahraničí vypláceno 45 eur. Měsíčně v průměru stráví

⁷⁰ VRCHOVÁ, Karin. Diety vyplácené rodiči a určení výše výživného pro děti. Zdroj ASPI.

⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 09. 06. 2015, sp. zn. 17 Co 60/2015

⁷² Tamtéž

⁷³ Nebo alespoň takové rozhodnutí není řádně odůvodněno.

posuzovaný A 24 dnů za hranicemi a za tyto je mu vypláceno 28.000,- Kč měsíčně na dietách.⁷⁴ Na cestách si posuzovaný A kupuje jídlo, pití, občasně také dárky či drobné pozornosti z cest. Ubytování je hrazeno ze strany zaměstnavatele – resp. v tomto případě posuzovaný spí v samotném kamionu. Měsíčně posuzovaný A utratí v rámci zahraničních výjezdů 5.000,- Kč. Zbylých 23.000,- Kč je tedy částka, kterou je schopen z vyplácených diet měsíčně ušetřit, což představuje cca 80 % měsíčně vyplácených diet.

Posuzovaný B a posuzovaný C jsou zaměstnanci české firmy. Jejich práce spočívá v plánování zahraničních výjezdů (vykonáváno v kanceláři na území České republiky) a v samotném výjezdu do zahraničí (konkrétně do Německa). Oba pracují v jednom týmu a mají tudíž stejné podmínky. Ubytování je oběma hrazeno ze strany zaměstnavatele. Měsíčně stráví na zahraničních výjezdech 15 dní. Za každý den je jim na dietách vypláceno 45 eur. Posuzovaný B je svobodný, bezdětný. Měsíčně za jídlo, pití a ostatní předměty utratí 15.000,- Kč. Je tedy schopen ušetřit 7.500,- Kč, což představuje cca 30 % měsíčně vyplácených diet. Posuzovaný C má z prvního manželství jedno nezletilé dítě, na které měsíčně přispívá a dále má ze současného manželství druhé nezletilé dítě. Na rozdíl od posuzovaného B je však schopen z vyplácených diet ušetřit 12.500,- Kč, což představuje cca 50 % měsíčně vyplácených diet.

Posuzovaný D je svobodný, bezdětný. Pracuje jako montážník pro českou firmu. V rámci výkonu své práce je občasně vyslán na zahraniční montáže, kdy je mu za každý den vypláceno 35 eur. Ubytování a obědy jsou posuzovanému hrazeny zaměstnavatelem, a tak je denně schopen ušetřit 500,- Kč, což představuje cca 30 % měsíčně vyplácených diet.

Z výše uvedených informací tedy vyplývá, že všichni čtyři posuzovaní jsou schopní z vyplácených diet uspořit alespoň 30 %. Uvědomuji si, že čtyři příklady nejsou zdaleka dostačujícím počtem pro vytvoření obecného pravidla. Avšak myslím si, že povinní jsou vždy schopní část diet ušetřit, a proto by soudy vždy měly zjišťovat, zdali jsou povinnému diety vypláceny, a pokud ano, tak v jaké výši. To že povinný při pracovních cestách nadměrně utrací finanční prostředky, které má díky dietám k dispozici, nemůže být na újmu oprávněného. Ten má koneckonců právo na shodnou životní úroveň, a ta se povinným s větším přísunem peněz mnohdy zvýší. Jistý problém však vidím v tom, že cestovní náhrady ve většině případů nejsou uvedeny na výplatních listcích, a tudíž nejsou na první pohled „viditelné“. Je tomu tak proto, že zákon o dani z příjmu nepovažuje cestovní náhrady za

⁷⁴ Částka není nikdy takto přesná, záleží na aktuálním kurzu měny. Pro účely této práce jsem se rozhodla počítat v celých desítkách, a proto budou diety zaokrouhlovány.

příjem zaměstnance, protože jako takové nezvyšují jeho majetek.⁷⁵ Jinými slovy, pokud povinný sám diety nepřizná, soud na ně ve výsledku nemusí vůbec brát zřetel. Zde je velmi důležitá procesní aktivita oprávněného (popřípadě jeho zákonného zástupce). Dítě či matka jsou právě ti, kteří by měli na tuto důležitou složku příjmu upozornit. Mimo jiné to také vyplývá například z výše uvedeného rozhodnutí⁷⁶, kdy se ani oprávněný ani jeho matka k odvolání povinného nevyjádřili, což považují za nesprávný krok. Povinný odvoláním napadl zejména postup okresního soudu, který při rozhodování diety zohlednil. Obzvlášť od matky povinného bych jistou aktivitu očekávala, s ohledem na předchozí společné soužití s povinným, by měla o jeho příjmech mít přehled. Dále předpokládám jistou aktivitu i ze strany samotného soudu, který při zjištění, že povinný rodič potencionálně může vyjíždět pracovním do zahraničí, by měl požádat zaměstnavatele o podrobnější informace o takovýchto zahraničních cestách. Zaměstnavatel by pak na takové vyžádání měl údaje o tom, zda a kolik je povinnému měsíčně na dietách vypláceno, bezodkladně poskytnout. V praxi s takovýmto postupem nebývají zásadnější problémy. Závěrem bych tedy ráda uvedla, že diety tvoří nezanedbatelnou část příjmu povinného a jako takové by měly být vždy v řízení zohledňovány. Osobně jsem toho názoru, že 20 % finančních prostředků, které povinný získá při pracovních výjezdech je opravdovým minimem z celku, který je povinný vždy schopen ušetřit, a proto je zcela reálné s takovýmto údajem při rozhodování pracovat.

⁷⁵ MINDLOVÁ, Veronika. Příjem, který není předmětem daně z příjmů z pohledu soudu při stanovování čistého příjmu pro výpočet výživného. *Právo a rodina*, 2017, roč. 19, č. 7, s. 16-22.

⁷⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 02. 2001, sp. zn. 22 Co 554/2000

4. Majetkové poměry povinného

Majetkové poměry jsou další velmi významnou kategorií, na kterou musí být ze strany soudu vždy brán zřetel, a jejichž zjištění vždy soudu napoví na jaké životní úrovni si posuzovaný žije. Majetkové poměry povinného představují jeho celkové jmění, tedy jak aktiva, tak také pasiva. Aktiva jsou reprezentována nemovitým majetkem (stavební parcely, rodinné domy, bytové jednotky, haly) a movitým majetkem (automobily, sbírka vzácných obrazů, šperky, zvířata, starožitnosti) povinného, akciemi či například pohledávkami⁷⁷. Na straně pasiv pak hovoříme zejména o nesplněných závazcích.⁷⁸ Tato kapitola se konkrétně bude věnovat postupům soudu při zjišťování movitého a nemovitého majetku povinného.

4.1. Zjišťování majetku povinného

Vlastnictví nemovitých věcí a cennějších věcí movitých může soudu o majetkových poměrech povinného hodně vypovědět. Vždy je ovšem nutné si uvědomit, že je potřeba nazírat na případy jednotlivě a není tedy vždy dost dobře možné přihlížet k majetkovým poměrům vždy ve stejné míře. Například Krajský soud v Ostravě došel ve svém rozhodnutí ze dne 07. 11. 2014 sp. zn. 13 Co 483/2014 k závěru, že pokud povinný vlastní byt, ve kterém současně uspokojuje své bytové potřeby není možné po něm rozumně požadovat, aby takovýto nemovitý majetek zpeněžil a sám pak neměl kde bydlet. Navíc správně soud uvedl, že náklady na bydlení ve vlastním bytě či domě jsou mnohanásobně nižší než náklady v případě nájmu. Na druhou stranu v situaci, kdy povinný rodič vlastní zpeněžitelnou nemovitou věc, kterou sám pro své vlastní potřeby neužívá a aktuálně není v jeho finančních možnostech řádně platit výživné, je bezpochyby velmi správné vyžadovat odprodej takového majetku. K obdobnému závěru došel i Krajský soud v Ostravě, který v rozhodnutí ze dne 26. 01. 2015, sp. zn. 14 Co 480/2014 shodně uvádí, že pokud povinný vlastní několik pozemků, z nichž pouze část je zatížena zástavním právem, lze po takovém rodiči požadovat, aby tu část pozemků, jenž zatíženy nejsou, odprodal.⁷⁹ Velice podobně tomu také bude v případě, kdy povinný vlastní bytovou jednotku, kterou sám neobývá, ale bezúplatně ji poskytuje rodinným příslušníkům svého druhu. Byť je toto lidsky a morálně pochopitelné, soud by měl takovéto jednání ze strany povinného zhodnotit jako vzdání se majetkového prospěchu a do výpočtu samotného výživného zahrnout také částku, kterou by povinný mohl získat, kdyby tuto

⁷⁷ U těchto je však potřeba zkoumat jejich dobytost (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 09. 2006, sp. zn. I. ÚS 299/03)

⁷⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1060.

⁷⁹ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného* [online]. bulletin-advokacie.cz, 20. srpna 2008 [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

nemovitou věc za běžné nájemné (tedy takové které odpovídá dané době a lokalitě) pronajal.⁸⁰ Shodně judikoval také Krajský soud v Praze v rozsudku ze dne 19. 06. 2008, sp. zn. 22 Co 145/2008. Vzhledem k tomu, že otec dle daňového přiznání vykázal účetní ztrátu, soud v řízení přihlédl k hodnotě dlouhodobého hmotného majetku v podnikání, k výši odpisů, ale zejména k tomu, že je vlastníkem nemovité věci, ve které umožnil bezplatné bydlení pěti lidem, a vzdal se tak příjmu ve výši nejméně 10.000,- Kč měsíčně.⁸¹

V souvislosti se zjišťováním majetku povinného nelze neuvést náleží Ústavního soudu ze dne 16. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/2005. Domnívám se, že tento je pro sledovanou problematiku naprosto stěžejní. Ústavní soud se zabýval stížností stěžovatelky, kterou napadla rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 06. 2005, sp. zn. 27 Co 265/2005. Stěžovatelka nesouhlasila s postupem odvolacího soudu, který mimo jiné nezohlednil fakt, že povinný je podílovým spoluvlastníkem nemovitých věcí v katastrálním území Svojetice a Zvánovice, a to i přesto, že mu takováto informace byla z prvostupňového rozhodnutí známá. Navíc v rámci samotného odvolacího řízení při doplňujícím výslechu povinného a stěžovatelky, povinný sám vypovídal, že spolu se stěžovatelkou vlastní stavební parcelu a rodinný dům, který v rámci pozůstalostního řízení zdědil po svém otci. Na svou obranu však uvedl, že předmětné pozemky (představující stavební parcely) plánuje zanechat svým dětem a část domu (konkrétně je povinný spoluvlastníkem pěti dvanáctin domu), kterou vlastní, není možné odprodat, protože v budově bydlí jeho matka s bratrem, kteří na odkoupení nemají dostatečné finanční prostředky a on sám má alespoň v případě nouze kde bydlet. Tyto informace však povinný poskytl Ústavnímu soudu až poté, co byl vyzván k vyjádření se ke stížnosti stěžovatelky, tudíž odvolací soud takové údaje neměl k dispozici a nemohl k nim ani přihlédnout. Na základě výše uvedeného tedy Ústavní soud došel k závěru, že krajský soud svým postupem nezjistil adekvátně skutkový stav, a tudíž nemohl správně ve věci rozhodnout. Velký nedostatek je konkrétně spatřován v odůvodnění, ve kterém zcela absentuje zamyšlení nad nemovitým majetkem a potencionálním výnosem z něj. I přesto, že odvolací soud konstatoval, že je v možnostech povinného dosahovat vyšších příjmů, nijak toto tvrzení v odůvodnění nereflektoval, a tedy není vůbec patrné, jakým způsobem odvolací soud posoudil majetkové poměry a výdělkové možnosti povinného. Krajský soud nesprávně interpretoval normy zákona o rodině, dostal se do rozporu s hlavním účelem dotčených ustanovení, a proto Ústavní soud stížnosti vyhověl a předmětné rozhodnutí zrušil.⁸²

⁸⁰ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 09. 2011, sp. zn. 13 Co 117/2011

⁸¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 19. 06. 2008, sp. zn. 22 Co 145/2008

⁸² Nález Ústavního soudu ze dne 16. 03. 2006, sp. zn. 511/05

Majetkovými poměry, zejména v souvislosti s vlastnictvím nemovitých věcí, se Ústavní soud také zabýval ve svém nálezu ze dne 08. 04. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala především nesprávný postup obecných soudů, které v tomto případě vůbec majetkové poměry a životní úroveň povinného nezjišťovaly a v samotném řízení vycházely pouze z doložených čistých měsíčních příjmů povinného rodiče. Ty přitom plynuly z daňového přiznání, které reálně neodpovídalo možnostem a majetkovým poměrům povinného. Dále stěžovatelka uvádí, že je povinný spoluvlastníkem ideální poloviny činžovního domu v Praze 5 a dále pak se stěžovatelkou spoluvlastní nemovité věci v jižních Čechách. Závěrem pak uvádí, že kdyby obecné soudy posoudily případ komplexně, musely by dojít k odlišným závěrům a rozhodly by jinak. Domnívá se totiž, že povinný byl předmětnými rozhodnutími doslova zbaven své vyživovací povinnosti.⁸³

Ústavní soud posoudil všechny relevantní okolnosti vyplývající ze spisu a dospěl k názoru, že ústavní stížnost stěžovatelky je důvodná. Zejména se pak zaměřil na majetkové poměry povinného. Ústavní soud znovu zopakoval, že i když zdravotní stav povinného není vyhovující (povinnému byl dokonce přiznán invalidní důchod) a tento pak negativním způsobem ovlivňuje hospodářský výsledek jeho podnikání, je zcela žádoucí nespokojit se pouze s údaji z daňového přiznání a jít nad rámec předložených důkazů. Povinný je vlastníkem nemovitých věcí, které jsou zpeněžitelné a pokud sám není schopen z jakéhokoliv důvodu dostát svým závazkům, je naprosto legitimní po něm požadovat, aby výše uvedené statky odprodal a takto získané finanční prostředky použil na uhrazení odůvodněných potřeb oprávněných, k nimž má soudem stanovenou vyživovací povinnost.⁸⁴

V praxi se soudy setkávaly se situacemi, kdy povinný rodič sice prodejem svého movitého a nemovitého majetkovým získal určitý majetkový prospěch, ale tento pak použil k jiným účelům než k uhrazení svých dluhů vůči oprávněnému. Krajský soud v Ostravě se těmito finančními hledisky zabýval v rozhodnutí ze dne 02. 12. 2010, sp. zn. 14 Co 298/2010, kdy zaujal názor, že není právně relevantní, v jaké výši a jakým způsobem byla povinnému kupní cena vyplacena. Dokonce ani údaj o tom, na co byla daná částka použita. Povinný rodič by si měl především uvědomit fakt, že pohledávka oprávněného za výživným je vždy z pohledu zákona pohledávkou přednostní, a tedy i povinný by si měl uvědomit, že jako

⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 08. 04. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03

⁸⁴ Tamtéž

taková má být hrazena přednostně (shodně také rozhodnutí ze dne 17. 07. 2014, sp. zn. 13 Co 199/2014).⁸⁵

Povinnost soudů zjišťovat vedle příjmů povinného také jeho celkové majetkové poměry můžeme odvodit již z pouhého faktu, že řízení o stanovení výše výživného je ovládáno nikoliv zásadou projednávací, nýbrž zásadou vyšetřovací. Takovéto stanovisko zaujal již v několika nálezech také samotný Ústavní soud (viz výše uvedené příklady). I přesto však v praxi občas narážíme na rozhodnutí obecných soudů, které dostatečně nezjistí skutkové okolnosti posuzovaného případu a následně dochází k vydávání ne zcela správných rozhodnutí. Jak již bylo napsáno výše, majetkové poměry povinného nedílně souvisí s jeho životní úrovní. Pokud má povinný rodič stáj dostihových koní (kdy ustájení jednoho koně vyjde cca na 6.000,- Kč měsíčně) je více než jasné, že měsíčně musí vynaložit nemalé množství finančních prostředků, aby takové stádo uživil. Není proto správné, aby soud na základě daňových priznání uvěřil tomu, že hospodářský výsledek jeho podnikání je dlouhodobě v záporných číslech, a tudíž je povinný nemajetný. Stejně tomu bude v situacích, kdy sice povinný opravdu reálně nedisponuje finančními prostředky, ale výše jeho nemovitého majetku, jenž je nájmu či prodeje schopný, jasně prokazuje, že je v možnostech a majetkových poměrech povinného, aby dostal svým povinnostem a řádně výživné oprávněnému hradil. S výše uvedenými závěry Ústavního soudu a Krajského soudu v Ostravě se plně ztotožňuji a ve své práci jsem je uvedla právě proto, že je považuji za příkladné.

⁸⁵ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného* [online]. bulletin-advokacie.cz, 20. srpna 2008 [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

5. Tvorba úspor (§ 917 NOZ)

Institut tzv. tvorby úspor znal již předchozí občanský zákoník. NOZ pouze na tuto koncepci s lehkými změnami navázal, a to konkrétně ustanovením § 917 NOZ, podle něhož lze za odůvodněné potřeby oprávněného považovat i tvorbu úspor, pokud je toto v možnostech povinného. Povinnost tvorby úspor vedle samotného výživného bude dopadat spíše na majetnější rodiče, jejichž příjmy jsou nadprůměrné. Zpravidla je spoření věcí běžnou (např. stavební spoření, které rodiče dětem v útlém věku zakládají) a v případě vysokých příjmů také věcí logickou. Dnes totiž peníze povinný má a zítra to může být úplně jinak. Proto jsou úspory obecně vnímány jako odůvodněná potřeba oprávněného. Ostatně pokud by došlo na straně povinného k významné změně poměrů, vždy je možné povinnost tvořit úspory modifikovat, či ji úplně zrušit.⁸⁶ Vzhledem k tomu, že finanční možnosti povinného jsou ve výjimečných případech téměř neomezené, vyvstává na povrch otázka, zdali je vůbec nějaká hranice pro výši výživného? Je v nejlepším zájmu dítěte, aby již v útlém věku měl vše na co si jen pomyslí? Na tyto otázky se pokusím najít odpověď v níže rozebraném nálezu Ústavního soudu.

5.1. Nevýchovné výživné

V dané problematice se jeví jako zcela zásadní nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15. Obecné soudy uložily stěžovateli povinnost platit měsíční výživné v řádech desítek tisíců. I přesto, že výše výživného odpovídala schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům stěžovatele, ten se domníval, že takové množství financí není v souladu s nejlepšími zájmy jeho dítěte. V odvolání proti rozsudku okresního soudu také stěžovatel uvedl, že by rád ze syna vychoval jedince se zdravým a rozumným pohledem na svět. Nechce, aby syn zbytečně utrácel nadměrné množství finančních prostředků jen proto, že si to může dovolit. V ústavní stížnosti (kterou na základě rozhodnutí odvolacího soudu povinný podal) dále zdůraznil, že jeho syn se na jeho životní úrovni vždy podílel a stále podílí. Povinný synovi hradí nad rámec výživného doučování, jazykové kurzy, dovolené, což sám oprávněný potvrdil, když v průběhu řízení uvedl, že mu ani u otce ani u matky nic nechybí. Obecné soudy při svém rozhodování nevzaly žádnou z těchto okolností v potaz, dokonce ani neposoudily existenci investičního spoření, které povinný oprávněnému zřídil, aby ho majetkově do budoucna zajistil.⁸⁷ Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. Je však bezpodmínečně nutné, aby byla životní úroveň za každou cenu shodná? Zákon

⁸⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1111-1112.

⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015. sp. zn. IV. ÚS 650/15

tak výslovně stanovuje. V extrémních případech jako je tento, si však jen těžko vystačíme s pouhým jazykovým výkladem, a proto bude třeba zkoumat účel tohoto ustanovení. Ten spatřuji v jisté ochraně oprávněného, tedy zajištění alespoň (nikoliv bezpodmínečně) takové úrovně, jaké dosahuje sám povinný. Dovolím si tvrdit, že stejného názoru je také Ústavní soud, když ten uvádí: „*Stejná životní úroveň neznamena, že děti musejí mít k dispozici stejné množství finančních prostředků jako rodiče. Vyšší příjem rodičů je zpravidla spojen s náročností jejich práce a s tím, jakou odpovědnost nesou. Naproti tomu pro dítě by se jednalo o bezpracný příjem, který si zaslouhuje jen tím, že je dítětem svých rodičů. Nejlepší zájem dítěte nelze zúžit jen na stránku jeho materiálního zajištění, ale je třeba jej vnímat jako výsledek poměrování materiálních a nemateriálních hodnot. Při tomto poměrování nelze odhlížet od práva rodiče na ovlivňování hodnotové výchovy svého dítěte.*“⁸⁸ Z odůvodnění lze tedy dovodit, že i když je povinný objektivně schopen hradit oprávněnému nadstandartní výši výživného neznamena to a priori, že by takové výživné mělo být oprávněnému přiznáno. Není správné, aby mezi výživným oprávněného a majetkovými možnostmi povinného bylo rovnítko.⁸⁹

Zde se přímo nabízí otázka, zdali by neměla být stanovena minimální a maximální výše výživného. Ústavní soud je toho názoru, že soudce není při procesu rozhodování pouhým matematikem, ale měl by se především zamýšlet nad samotným smyslem a účelem výživného. K objektivizaci výživného či zavedení jistých mantinelů, které by výši výživného ohraničily se však přímo nepřiklání.⁹⁰ V této věci se spíše přikláním k rakouskému modelu. Rakouská úprava, kterou jsou doporučující tabulky Ministerstva spravedlnosti inspirovány a vycházejí z ní, připouští odchýlení se od sazeb, a to právě z důvodu velmi vysokého, ale i velmi nízkého měsíčního příjmu povinného. Výše výživného však není neomezená a existuje hranice, za kterou již nelze jít.⁹¹

Závěrem bych ještě ráda dodala, že i když Ústavní soud připustil, že rozhodnutí obecných soudů⁹² plně odpovídá hlavní myšlence a účelu ustanovení § 917 NOZ, je třeba nahlížet na celý případ odlišnou optikou a zamyslet se nad tím, co je v nejlepším zájmu

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ HAVLÍČKOVÁ, Blanka. Stanovení odpovídající výše výživného, Nevýchovné výživné. *Rodinné listy*, 2016, roč. 5, č. 2, s. 5-10.

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ HROMADA, Miroslav. Jaký je rakouský model určování výživného, jímž se chceme inspirovat?. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 2010, č. 9, s. 334.

⁹² Ty určily povinnému měsíční výživné ve výši 100.000,- Kč – z toho 30.000,- Kč k rukám matky a zbylých 70.000,- Kč na účet nezletilého (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15).

oprávněného.⁹³ Za 10 let bude oprávněnému povinným naspořeno zhruba 8.500.000,- Kč což je bezesporu částka, která pomyslnou startovní čáru do života posune oprávněnému oproti jeho vrstevníkům o pár kilometrů dopředu. Navíc obecné soudy zcela ignorovaly investiční spoření, které bylo povinným ve prospěch syna založeno. Otázkou tedy je, zdali je správné a v nejlepším zájmu dítěte, aby byl vychováván mimo ekonomickou realitu. Jsem přesvědčená o tom, že z takových jedinců se stávají nesamostatní a ve výsledku také nešťastní lidé, kteří nikdy nevystoupí ze stínu úspěchů svých rodičů. Tudíž považuji rozhodnutí obecných soudů za poněkud nešťastné a se závěry Ústavního soudu (který předmětná rozhodnutí zrušil) se plně ztotožňuji.

⁹³ HAVLÍČKOVÁ, Blanka. Stanovení odpovídající výše výživného, Nevýchovné výživné. *Rodinné listy*. 2016, roč. 5, č. 2, s. 5-10.

Závěr

Ve své diplomové práci, která nese název zhodnocení majetkových schopností a možností povinného při rozhodování soudu o plnění výživovací povinnosti, jsem se zaměřila na analýzu problematických a sporných situací, které v rámci řízení mohou nastat. Práce byla zpracována především na základě sjednocujícího stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, vydaného pod spisovou značkou Cpjn 204/2012. Právě toto stanovisko bylo pro mou práci hlavním inspiračním zdrojem. Vytýčená problematika byla zkoumána de lege lata, a proto je na ni nahlíženo z pohledu nového občanského zákoníku („NOZ“).

Hlavním cílem této práce bylo zodpovědět na v úvodu položené výzkumné otázky. Text je členěn do kapitol a podkapitol (výjimečně také na díly, a to především v podkapitole věnované potencialitě příjmů). V úvodu každé kapitoly a podkapitoly jsem definovala rámec, ve kterém jsem se v následujících odstavcích pohybovala a dále jsem také uvedla dílčí výzkumné otázky, na které jsem se v průběhu dané kapitoly či podkapitoly snažila najít odpověď. Závěrem jsem vždy danou problematiku shrnula, případně jsem uvedla klady a zápory soudní praxe, a nakonec jsem se snažila zaujmout své vlastní stanovisko.

První kapitola je spíše popisného charakteru. Týká se úvodu do problematiky, kterou jsem na následujících stránkách dále rozebírala. Druhá kapitola se již věnuje zjišťování příjmů povinného a je zařazena hned na úvod, protože dle mého názoru je právě čistý měsíční příjem rodiče to první, co je v řízení před soudem zjišťováno. Tato kapitola je rozdělena na dílčí podkapitoly. V první podkapitole jsem rozebrala nálezy Ústavního soudu, který se zabývá první výzkumnou otázkou, a sice zdali je rozhodný i příjem družky povinného rodiče. Zamýšlela jsem se nad důsledky nezohledňování tohoto příjmu a dospěla jsem k názoru, že druh či družka, žijící s povinným ve společné domácnosti, vždy ovlivní jeho životní úroveň, a proto není správné, když soudy tyto skutečnosti přehlížejí. Druhá podkapitola řeší otázky spojené s povinným coby osobou samostatně výdělečně činnou. Zejména jsem zde rozebírala problematiku daňových priznání, která často neodpovídají reálným výdělkům povinného. Podnikatelé se snaží co nejvíce snížit základ pro výpočet daně, a proto jsem došla k závěru, že z těchto údajů si není možné vytvořit komplexní obrázek o životní úrovni povinného rodiče. Je tedy nutné, aby soudy zkoumaly i další relevantní okolnosti jako například majetkové poměry či již zmíněnou životní úroveň rodiče oprávněného. Dále jsem v rámci této kapitoly řešila potencialitu příjmů. Toto téma je však velmi rozsáhlé, a proto je tato podkapitola

rozdělena ještě do tří dílů. V rámci těchto jsem pak rozebírala situace, kdy je povinný nemajetný, vzdal se majetkového prospěchu, ale také objektivní kritérium na straně povinného, a to jeho zdravotní stav.

Co se povinného nemajetného týče, zkoumala jsem především samotný postoj povinných. Pokud se totiž rodič snaží zlepšit svou životní situaci, zajímá se o pracovní nabídky či sám aktivně práci hledá, neshledávám důvod pro zvýšení výživného. Takovým rozhodnutím by soud mohl povinného spíše demotivovat a od jakéhokoliv dalšího počínání odradit. Pokud je však ve špatné životní situaci povinný z vlastní vinny a dobrovolně, neshledávám důvod pro jakékoli ústupky. Dále by se soud měl při úvaze o potencionálním příjmu zamyslet nad tím, zdali se povinný bezdůvodně nevzdal majetkového prospěchu. Analýzou judikatury Ústavního soudu jsem došla k závěru, že v takových případech je nutné vycházet z příjmu, který by povinný získal, kdyby se majetkového prospěchu dobrovolně nevzdal. Poslední díl je věnován otázkám tykajících se zdravotního stavu povinného. Ten je s potencialitou příjmu velice úzce spjat. Není správné vycházet z příjmů, kterých by povinný mohl dosáhnout, aniž by soud vzal v potaz zdravotní stav povinného rodiče, který mnohdy může způsobit jeho dočasnou indispozici či úplnou nezaměstnatelnost.

Dále jsem se v práci zabývala spornými příjmy. Snažila jsem se odpovědět na otázku, zdali jednotlivé složky příjmu zařadit či nezařadit do výpočtu výše výživného. Tato výzkumná otázka je jedinou, na kterou jsem v průběhu psaní práce nenašla jednoznačnou odpověď. Ta dle mého názoru neexistuje. Vždy je nutné se na konkrétní případ nahlížet z různých stran a posoudit všechny relevantní okolnosti, a až na základě těchto výsledně rozhodnout. Následovala podkapitola o povinném ve výkonu trestu. V této podkapitole jsem chtěla především upozornit na fakt, že i když je povinný ve vězení bez možnosti pracovat a dostal se tam na základě vlastní svobodné vůle, není správné trestat oprávněného za chyby svých rodičů a naopak ty „odměnit“ nestanovením výživného. Poslední podkapitola se věnuje nezaměstnaným povinným, a to především s ohledem na relevantnost zpráv z úřadu práce o volných pracovních nabídkách. V této části práce jsem chtěla poukázat na to, že ne vždy mohou nabídky práce znamenat automatický pracovní poměr. Na základě rozboru judikatury pak závěrem uvádím, že není možné vycházet při výpočtu výživného z příjmu, který je povinnému pouze nabízen, když zatím ani nevíme, zdali je v jeho schopnostech zaměstnání vykonávat, a zdali by vůbec potencionální zaměstnavatel byl ochotný povinného přijmout.

V třetí kapitole jsem se zabývala otázkou cestovních náhrad. Zahrnovat či nezahrnovat? Na tuto otázku jsem se pokusila najít odpověď vytvořením vlastního výzkumu, kdy jsem oslovila čtyři muže ze svého okolí, o kterých vím, že jim jsou v rámci zaměstnání

diety vypláceny. Z jejich odpovědí jsem pak došla k závěru, že diety by soudy měly do konečného základu pro výpočet výživného zahrnout. Ani jeden z dotázaných vyplácené náhrady v plné výši neutratil, a navíc také přiznali, že pokud jejich kolegové nic neušetří, je to tím, že v zahraničí přehnaně utrácí. Což ve výsledku není problém oprávněného, nýbrž povinného, který nedokáže peníze uspořít, a následně není schopen dostát svým závazkům.

Čtvrtá kapitola je věnována majetkovým poměrům povinného. V této kapitole jsem se především zaměřila na nemovitý majetek (popřípadě na luxusnější movitý majetek), který povinný rodič vlastní. Ten lze vždy pronajmout nebo zpeněžit a utržené finanční prostředky pak použít na placení výživného. Samozřejmě, že pokud povinný v bytě, který vlastní, sám bydlí, není dost dobře možné po něm prodej požadovat. Pokud by však byt bezúplatně poskytoval, byť rodinným příslušníkům své družky, souhlasím s ustálenou judikaturou, že takové jednání by mělo být posouzeno jako bezdůvodné vzdání se majetkového prospěchu a v řízení by se dále mělo pracovat s částkou, kterou by povinný za pronájem nemovité věci za normálních okolností utržil.

V poslední kapitole mé diplomové práce jsem rozebrala otázky týkající se tvorby úspor, a to především s ohledem na ustanovení § 917 NOZ. Detailně jsem analyzovala nálezy Ústavního soudu, ve kterém vystupoval povinný s nadprůměrnými příjmy. Tento případ jsem zvolila, protože mě velmi zaujala myšlenka Ústavního soudu o tom, že soudce není pouhý počtář. Rozhodování o výši výživného není pouze věcí práva, ale také psychologie a sociologie. Tuto kapitolu jsem zařadila na závěr, abych upozornila na fakt, že obzvláště v rodinně právních věcech by neměli soudci rozhodovat pouze na základě paragrafů a tabulek a občas by do své rozhodovací činnosti měli v pustit trochu lidskosti. Následuje závěr, seznam použité literatury, klíčová slova a shrnutí.

Vzhledem k absenci možnosti podání dovolání ve věcech upravených v části druhé NOZ (tedy ve věcech rodinného práva) jsem byla nucena v práci využívat judikáty obecných soudů, což v důsledku znamenalo nemalé komplikace. Rozhodnutí nižších soudů jsou často špatně dohledatelná. Proto jsem vždy primárně hledala judikaturu Ústavního soudu a rozhodnutí obecných soudů byla vnímány spíše jako doplňkový aparát. Nicméně tvoří nemalou část na seznamu použitých zdrojů. V mnoha případech je pro správné určení výše vyživovací povinnosti nutné zamyslet se nad lokalitou, v níž se povinný nachází. Vzhledem k místu mého bydliště (Moravskoslezský kraj) jsem se snažila využít závěrů Krajského soudu v Ostravě, ale s ohledem na objektivnost byly využity také postupy soudů napříč celé České republiky. Co se literatury týče, při psaní práce jsem se spíše opírala o závěry uvedené v odborných člancích, protože se domnívám, že problematika schopností, možností a

majetkových poměrů povinného je v dostupných monografiích řešena spíše obecně a pro účely mé diplomové práce nedostatečně. V rámci zpracování tématu jsem nevyužila žádných cizojazyčných zdrojů a zaměřila jsem se pouze na tuzemskou judikaturu, jelikož se domnívám, že pro účely diplomové práce jsou tyto zdroje adekvátní a zcela dostačující.

Závěrem lze uvést, že praxe tuzemských soudů je co do otázek schopností, možností a majetkových poměrů povinného konstantní. Domnívám se, že k tomuto velmi přispělo výše několikrát zmiňované sjednocující stanovisko, které bylo vydáno právě za tímto účelem. I přesto však lze nalézt jisté mezery a nesrovnalosti, které bude potřeba ještě doladit. Především co se cestovních náhrad týče je soudní praxe nevyrovnaná a dle mého názoru se do budoucna budou muset soudy v těchto otázkách sjednotit. Myslím si totiž, že vyjízdní povinných rodičů za hranice našeho státu bude čím dál častější, a proto na toto bude muset soudní praxe adekvátně reagovat.

V rámci své diplomové práce jsem si kladla za cíl analyzovat platnou právní úpravu a s ohledem na stávající soudní praxi zhodnotit, zdali je současná úprava komplexní a dostačující. Pokud jsem došla k závěru, že by bylo v konkrétní situaci vhodné zvolit jiný postup, snažila jsem se předestřít vlastní návrh na řešení. Doufám, že se mi podařil tento cíl naplnit.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 456 s.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1.vydání. Praha: Leges, 2014. 168 s.
- POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s.

Komentář

- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, 1392 s.
- ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef. ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 752 s.

Odborný časopis

- HAVLÍČKOVÁ, Blanka. Stanovení odpovídající výše výživného. Nevýchovné výživné. *Rodinné listy*, 2016, roč. 5, č. 2, s. 5-10.
- HROMADA, Miroslav. Jaký je rakouský model určování výživného, jímž se chceme inspirovat?. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 9, s. 334.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné – právo či povinnost?. *Rodinné listy*, 2017, roč. 6, č. 2-3, s. 2-4.
- MINDLOVÁ, Veronika. Příjem, který není předmětem daně z příjmů z pohledu soudu při stanovování čistého příjmu pro výpočet výživného. *Právo a rodina*, 2017, roč. 19, č. 7, s. 16-22.
- ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 01. 01. 2014. *Rekodifikace & praxe*, 2013, roč. 1, č. 7, s. 7-10.
- VAVŘOVSKÝ, Pavel. K problematice určování výživného. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 9, s. 402-403.
- VRCHOVÁ, Karin. Diety vyplácené rodiči a určení výše výživného pro děti. Zdroj ASPI.

Právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikáty

- Nález Ústavního soudu ze dne 10. 06. 2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 06. 2016, sp. zn. II.ÚS 756/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 06. 2016, sp. zn. II.ÚS 786/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 1846/09
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 08. 04. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03
- Nález Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/07
- Nález Ústavního soudu ze dne 01. 02. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/07
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. 07. 2013, sp. zn. II. ÚS 979/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 12. 09. 2006, sp. zn. I. ÚS 299/03

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 07. 2008, sp. zn. IV. ÚS 869/08
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 06. 2011, sp. zn. I. ÚS 996/11

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 03. 12. 1965, sp. zn. 5 Cz 112/65
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 20. 08. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 28. 02. 1989, sp. zn. Cz 42/88
- Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 17. 06. 1980, sp. zn. Cpj 160/79
- Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012

- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 17. 06. 2004, sp. zn. 12 Co 17/2004
- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 03. 07. 2013, sp. zn. 26 Co 214/2011

- Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 02. 2001, sp. zn. 22 Co 554/2000
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. 19 Co 386/2011
- Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 09. 2011, sp. zn. 13 Co 117/2011
- Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 19. 06. 2008, sp. zn. 22 Co 145/2008
- Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 30. 06. 2005, sp. zn. 27 Co 265/2005
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 01. 1998, sp. zn. 11 Co 507/97
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 09. 2003, sp. zn. 10 Co 481/2003
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 06. 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 10 Co 652/2003
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 05. 2005, sp. zn. 11 Co2/2004
- Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 23. 05. 2002, sp. zn. P 47/2001
- Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. 6 Nc 168/99

Internetové zdroje

- *Rozvodem končí polovina manželství, nejčastěji po třech až pěti letech* [online]. zpravy.idnes.cz, 9. února 2015 [cit. 10. dubna 2018]. Dostupné na <https://zpravy.idnes.cz/rozvodovost-v-cesku-0lt/domaci.aspx?c=A150209_domaci_cen>.
- KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného* [online]. bulletin-advokacie.cz, 20. srpna 2008 [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

Shrnutí

V předkládané diplomové práci s názvem „Zhodnocení majetkových schopností a možností povinného při rozhodování soudu o plnění vyživovací povinnosti“ jsem se zabývala stále aktuální tematikou vyživovací povinnosti. Práce je zaměřena především na osobu povinného. Vytyčená problematika je psána s ohledem na právní úpravu de lege lata, tedy dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, „NOZ“.

V jednotlivých kapitolách a podkapitolách (výjimečně je práce členěna i na díly) jsem se věnovala konkrétním problematickým aspektům. Na úvod jsem si vždy položila výzkumnou otázku, kterou jsem pak na závěr dané kapitoly zodpověděla. Odborná literatura řeší otázky spojené s tématem této práce spíše okrajově, a proto je práce psána především na základě analýzy judikatury tuzemských soudů. Vzhledem k absenci možnosti podání dovolání jsem se zaměřila především na rozbor rozhodnutí obecných soudů a nálezů Ústavního soudu. Dále jsem při psaní práce vycházela z odborných článků a komentářové literatury.

První kapitola slouží k uvedení do samotné problematiky vyživovací povinnosti, a proto je úvod mé práce spíše popisného charakteru. Další kapitoly jsem se snažila již psát analyticky, a to především pomocí rozborů judikatury českých soudů. V práci jsem se zaměřila především na zjišťování příjmů povinného, otázky spojené s cestovními náhradami, dále majetkovými poměry povinného a poslední kapitola je věnována institutu tvorby úspor. V každé dílčí kapitole jsem se snažila odpovědět na v úvodu poleženou otázku, což jak doufám se mi povedlo.

Závěrem bych ráda uvedla, že rozhodovací činnost českých soudů je co do problematiky tématu mé práce relativně sjednocená. Domnívám se, že velkým krokem kupředu bylo vydání sjednocujícího stanoviska Nejvyšším soudem. I přesto však vidím jisté mezery (například v otázkách cestovních náhrad), které budou muset být v budoucnu vyřešeny buď zákonnou úpravou či výkladem.

Abstract

In the presented diploma thesis called Court's evaluation of maintenance debtor's property capabilities and possibilities while deciding over maintenance obligation, I dealt with the still valid issue of maintenance obligation. The work is mainly focused on the maintenance debtor. The set issue is written with respect to the legal regulation *de lege lata*, ie according to Act No. 89/2012 Coll., The Civil Code.

In individual chapters and subchapters (the work is exceptionally divided also into parts) I have dealt with specific problematic aspects. At the beginning of each chapter I always asked a research question which I answered at the end of the chapter. The literature deals with issues related to this thesis rather marginally, and therefore the thesis is written primarily based on an analysis of the domestic courts' judicature. Due to the absence of the possibility to file an appeal, I focused mainly on the analysis of the decisions of the general courts and the findings of the Constitutional Court. I also wrote my thesis based on expert articles and commentary literature.

The first chapter serves to introduce the issue of maintenance obligation itself, so the introduction of my work is rather descriptive. I tried to write the next chapters analytically, mainly by analysing the judicature of the Czech courts. In my thesis I focused mainly on the finding out incomes of the maintenance debtor, the questions related to the travel compensations, the property conditions of the maintenance debtor and the last chapter is devoted to the institute of creating savings. In each sub-chapter, I tried to answer the introductory question, which I hope I succeeded.

Finally, I would like to say that the decision-making activity of the Czech courts is relatively unified in the subject of my thesis. I think that a great step forward was the issue of the unifying opinion by the Supreme Court. Nevertheless, I see some gaps (for example, on issues of travel compensation) that will have to be resolved either by legal regulation or interpretation.

Klíčová slova (key words)

Cestovní náhrady (travel compensation)

Nezletilé dítě (minor)

Objektivizace výživného (maintenance objectivization)

Povinný rodič (mandatory parent)

Řízení o výživném pro nezletilé děti (Proceedings on maintenance for minor children)

Schopnosti, možnosti a majetkové poměry (abilities, possibilities and property conditions)

Tvorba úspor (creating savings)

Výživné (maintenance)

Vyživovací povinnost (maintenance obligation)